

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Politicko-geografické aspekty smlouvy ze Sèvres

Šimon Švéda

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Politicko-geografické aspekty smlouvy ze Sèvres

Šimon Švéda

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci „*Politicko-geografické aspekty smlouvy ze Sèvres*“
zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....
Šimon Švéda

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za konzultaci a pomoc při vypracování této bakalářské práce.

Plzeň, květen 2020

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Situace před podepsáním mírové smlouvy ze Sèvres	10
2.1. Požadavky jednotlivých aktérů.....	11
Velká Británie.....	11
Francie.....	12
Řecko	13
Itálie.....	14
Spojené státy americké	14
Arménie.....	15
Arabské nároky	15
Sionistické nároky	16
2.2. Mírové konference	17
Pařížská mírová konference.....	17
Londýnská konference.....	18
Konference v San Remu	19
3. Obsah smlouvy ze Sèvres.....	21
3.1. První část smlouvy ze Sèvres – Úmluva o společnosti národů	21
3.2. Druhá část smlouvy ze Sèvres – Hranice Turecka	22
3.3. Třetí část smlouvy ze Sèvres – Politická ujednání	23
3.4. Čtvrtá část smlouvy ze Sèvres – Ochrana menšin.....	30
3.5. Pátá část smlouvy ze Sèvres – Vojenská, námořní a letecká ujednání.....	31
3.6. Šestá část smlouvy ze Sèvres – Váleční zajatci a válečné hroby	35
3.7. Sedmá část smlouvy ze Sèvres – Sankce.....	36
3.8. Osmá část smlouvy ze Sèvres – Finanční ustanovení.....	37
3.9. Devátá část smlouvy ze Sèvres – Ekonomická ustanovení	38
3.10. Desátá část smlouvy ze Sèvres – Letecká navigace.....	40
3.11. Jedenáctá část smlouvy ze Sèvres – Přístavy, vodní cesty, železnice	40
3.12. Dvanáctá část smlouvy ze Sèvres – Práce.....	41
3.13. Třináctá část smlouvy ze Sèvres – Rozličná ustanovení	42
4. Situace po podepsání smlouvy ze Sèvres	43
5. Politicko-geografické důsledky smlouvy ze Sèvres	49
5.1. Arménie.....	49
5.2. Kurdistán	50
5.3. Řecké oblasti.....	50

5.4. Mandátní území Francie a Velké Británie	51
5.5. Konstantinopol a Oblast Úžin	52
6. Závěr	53
7. Seznam literatury	57
8. Přílohy	60
9. Resumé	67

1. Úvod

První světová válka měla být tou poslední katastrofou, která ukončí všechny války a zažehne období všeobecného blahobytu a mocenské rovnováhy. Hlavní vítězné mocnosti v honbě za potrestáním a potupou poražených států nedokázaly odhadnout, jaké následky svým počínáním způsobí, a že jejich chování přinese naprostý opak jimi zamýšleného míru. Post-versailleský systém byl vytvořen na základě řady smluv, které byly konstruovány tak, aby vítězným mocnostem zajistily mocenskou převahu a nedovolily poraženým konkurovat v jakémkoli ohledu. Jako příklad tvrdého přístupu mocností se nejčastěji uvádějí smlouvy s Německem ve Versailles, kdy byl německý národ sražen na kolena a obrán o veškerou hrdost, nebo smlouva z Trianonu s Maďarskem, které přišlo o tři čtvrtiny svého území a více než polovinu obyvatel. K těmto se řadí i smlouva ze Sèvres podepsaná mezi Spojenci a Osmanskou říší, která měla z Turecka a jeho bývalého území vytvořit systém států podléhajících vlivu evropských mocností.

Osmanská říše otevřela pomyslné dveře do Evropy dobytím Konstantinopole v roce 1453, čímž získala pozornost evropských dvorů, zejména těch, které se nacházely ve východní Evropě. Osmani se stali obávanou vojenskou silou, kterou se několik desetiletí nepodařilo zastavit a to až do obléhání Vídně v roce 1683, kdy osmanská vojska utrpěla první velkou porážku, jež ukončila osmanské období vzestupu a předznamenala jeho pád.

Smlouva, o které tato práce pojednává, byla uzavřena mezi vítěznými mocnostmi a Osmanskou říší 10. srpna 1920 ve městě Sèvres v továrně na porcelán, ke kterému byla svojí křehkostí později přirovnána. Rozdělení Osmanské říše se stalo tichým konfliktem mezi velmocemi evropského poválečného systému a mimo to i zářivou jiskrou rozžihající revizionistické tendence některých jejích účastníků. Tato smlouva se stala problémem nejen na mezinárodní úrovni, ale i uvnitř Osmanské říše. Tam došlo k odporu vůči uzavření této svazující smlouvy a následně k povstání nacionálního hnutí vedeného Mustafou Kemalem Atatürkem.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je na základě výzkumu zjistit, jaké měla smlouva ze Sèvres politicko-geografické dopady na oblast Blízkého východu. K pochopení všech aspektů smlouvy ze Sèvres popíši situaci před a po jejím podepsání. Při psaní bakalářské práce jsem zvolil chronologický postup, který umožňuje čtenáři lepší orientaci a pochopení sledu událostí.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř částí. První část je zaměřena na situaci před uzavřením smlouvy a na požadavky jednotlivých aktérů. Toto období je charakteristické napětím a úsilím jednotlivých mocností o co největší zisk. Souboj o moc se odehrával zejména mezi Velkou Británií a Francií o sféry vlivu na Blízkém východě a mezi Itálií a Řeckem, které se přely o významná teritoria nacházející se v Malé Asii, nebo Středozemním moři. Vítězné mocnosti začaly tvořit smlouvu na mírové konferenci v Paříži, kde jako první vystoupil se svými nároky řecký premiér 3. února 1919. Její úprava pokračovala na Londýnské konferenci v únoru 1920, kde se řešil problém úžin Bospor a Dardanely, finanční správy, armády a sporných území. Smlouva byla dokončena na konferenci v San Remu, která se uskutečnila 18. - 26. dubna 1920. Mocnosti se zde věnovaly hlavně tématu menšin, Kurdům či Albáncům a také pravomoci Komise úžin, která měla spravovat Bospor a Dardanely. Druhá část této práce je nejrozsáhlejší a nejdůležitější, protože se v ní věnuji obsahu smlouvy ze Sèvres, která definuje politicko-geografické uspořádání oblasti Blízkého východu. Smlouva se skládá z 13 částí a 433 článků. Hlavní témata vyskytující se v sèvreské smlouvě jsou teritoriální změny, vojenské restrikce, ekonomické a finanční režimy a obchodní podmínky. Územní změny se týkají Turecka, Arménie, Kurdistanu, Smyrny, Konstantinopole, Úžin, nebo arabských oblastí. Tyto teritoriální změny jsou silně provázány i s otázkou menšin, jako jsou Kurdové a Arméni, pro které jsou zřízeny národní státy. Třetí část pojednává o vývoji na Blízkém východě po podepsání mírové smlouvy. Přestože ratifikace smlouvy v signatářských zemích proběhla rychle a bez problému, v Osmanské říši nastala opačná situace. Ústava Osmanské říše podmiňovala plnění smlouvy ratifikací parlamentu, který byl však v dubnu 1920 rozpuštěn a jeho znovuoobnovení bylo blokováno nacionálními kemalisty. Ti smlouvu odmítali a žádali její revizi. Když bylo jasné, že mocnosti nebudou

schopny prosadit dodržování smlouvy diplomaticky, ani silou, došlo k úplnému odstoupení od sèvreské smlouvy a vytvoření nové mírové smlouvy z Lausanne. Ta byla podepsána 24. března 1923. V poslední čtvrté části hodnotím politicko-geografické důsledky smlouvy. Propojuji závěry sèvreské smlouvy s tím, co se nakonec s oblastmi, které jsou popsány ve smlouvě, skutečně stalo.

Jako zdroje k vytvoření bakalářské práce využiji knihy a odborné články pojednávající o dezintegraci Osmanské říše či vzniku Turecka, jejichž části se věnují i sèvreské smlouvě. Jako hlavní databáze pro vyhledávání těchto zdrojů využiji JSTOR a EBSCO.

2. Situace před podepsáním mírové smlouvy ze Sèvres

K podpisu smlouvy ze Sèvres bylo potřeba ještě spousta času a vyjednávání, když se poražení Turci odhodlali vyslat britským jednotkám zprávu s přáním navázat jednání o příměří. Když bylo jasné, že brzy přijde konec války a ze spojenců se opět stanou konkurenti, začali se přetahovat o moc a sféry vlivu na Blízkém východě. Historikové převážně hovoří o konfliktu vlivů mezi Velkou Británií a Francií. V té době ani jedna z mocností nečekala na kapitulaci Osmanské říše a již na podzim roku 1919 započaly opětovný boj o prim nad oblastmi Blízkého východu. Těsně před ukončením bojů první světové války odstartoval mezi Francouzi a Brity souboj o vliv v Egejském moři, které bylo branou do Malé Asie. Převahu zde nakonec získal britský admirál Calthorpe, který v oblasti disponoval větším počtem jednotek, což Británii zajistilo hlavní slovo při vyjednání příměří s poraženými Osmany. Zprávu, zaslanoou představiteli Osmanské říše s žádostí o zahájení vyjednávání, předal britskému admirálovi sloužícímu v Egejském moři, Calthorpeovi, doposud zajatý generál Townshend. Calthorpe již před příchodem generála Townshenda dostal od velení jasný rozkaz, že do vyjednávání nemají být zapojeni francouzští kolegové a rozhovory má vést výhradně britská delegace. Tímto rozhodnutím dali Britové jasně najevo svoji pozici a moc na Blízkém východě, a že se o ni s nikým nehodlají dělit. Proto se vyjednávání příměří a jeho podpis v Mudrosu, 30. října 1918, stalo čistě britskotureckým (Helmreich 1974: 3). Vyjednávání mírové smlouvy započalo po uzavření příměří z Mudros mezi premiérem Velké Británie, Lloydem Georgem, a premiérem Francie, Georgesem Clemenceauem. Od první schůzky mezi premiéry Velké Británie a Francie uplynulo 16 měsíců, než se mocnosti dohodly na hlavních bodech smlouvy, a další čtyři měsíce trvalo dojednání posledních nejasností a konečné podepsání smlouvy. Dohromady vytvoření smlouvy mezi mocnostmi a Osmanskou říší trvalo necelé dva roky (Fromkin 2001: 403). Po dvou letech od podepsání příměří v Mudros však panovala úplně jiná situace, než tomu bylo po skončení první světové války. Na počátku roku 1919 byli Osmané poraženi, zničeni a očekávali uvalení mírových podmínek vítězů. Na přelomu roku 1920 se

však již dokázali probudit z poválečné letargie a byli šokováni invazí cizích armád do Anatólie a mírovými požadavky, které ustanovili mírotvůrci na konferenci v Paříži (Montgomery 1972: 775–776).

2.1. Požadavky jednotlivých aktérů

Vítězné mocnosti na konci války byly více odhodlány zamezit jedna druhé v získání nových teritorií, která by posloužila k navýšení strategických výhod, než k potrestání samotného Turecka. Británie chtěla zabránit Francii a Itálii v nabytí nových oblastí, které by posílily jejich postavení ve Středomoří a ohrozily britskou komunikaci s Indií. Italové a Francouzi udělali pro změnu vše pro to, aby sabotovali britské plány, zejména plán využít Řecko jako prostředníka své moci na Blízkém východě. Amerika navíc nebyla schopna sehrát roli mandátního správce Arménie, což ztížilo vnucování podmínek smlouvy turecké straně (Ahmad 1993: 47).

Velká Británie

Velká Británie, imperiální a námořní velmoc operující po celém světě, pokračovala v předválečném směřování její zahraniční politiky. V duchu zaopatření důležitých dopravních cest se snažila dostat zejména ke škrťícím bodům, které ji usnadňovaly spojení s koloniemi. V tomto případě se hlavně jednalo o přístup k britskému orientálnímu diamantu, Indii. Celé 19. století Británie zajišťovala bezpečnost cest do Indie tím, že si zachovávala silný vliv ve Vysoké portě a podporovala osmanskou integritu. To se však po ukončení první světové války od základu změnilo. Velká Británie již nemohla nadále praktikovat stejnou politiku, a tak se Britové chopili nového plánu, jak si v oblasti zajistit pokračující vliv (Helmreich 1974: 12). Velká Británie již Osmanskou říši nebrala jako zemi, které by mohla důvěřovat, a proto si přála její rozdělení do menších a stabilních jednotek, které s ní budou spolupracovat na bázi nových vztahů neposkvřených dřívějšími politikami (Novák 2011: 234). Dalším důvodem, proč se zajímat o oblast Blízkého východu, byla pro Velkou Británii ropa, která byla důležitá pro britské námořnictvo. Zejména pak nově objevená naleziště nacházející se při pobřeží

Perského zálivu (Kamrava 2013: 37). V době vyjednávání mírové smlouvy začali nacionalisté pod vedením Kemala Atatürka navazovat kontakt s Bolševiky, což pro britské zájmy znamenalo potenciální nebezpečí. Proto se Velká Británie rozhodla podporovat vznik nárazníkových států, které by je oddělovaly od hranic s Tureckem a bolševickým Ruskem. Takovými státy se měly stát Kurdistán a Arménie (Yildiz 2005: 13–14). I přes to, že se objevil nový přístup k osmanské otázce, rival v této oblasti zůstal stejný a to Francie. Británie se po vítězství nad Německem nehodlala vzdát svého vlivu na Blízkém východě kvůli smlouvám a dohodám, které byly uzavřeny s Francií během války. Požadavky Velké Británie na konferenci se tedy dají shrnout do tří okruhů. První z nich je cíl vyjednat takovou smlouvu, která by Velké Británii zajistila jasnou převahu nad ostatními zainteresovanými mocnostmi. Druhým okruhem je snaha co nejvíce oslabit vliv Francie na Blízkém východě. Třetí okruh byl reakcí a opatřením na to, že podpora vlády v Konstantinopoli již není reálnou politikou pro udržení vlivu v této oblasti. Výsledkem třetího bodu je tedy podpora nacionálních hnutí a národů při vytváření nacionálních domovin. Byly to první dva body, které vedly Británii k tomu, aby si během války vydobyla námořní velení nad Egejským mořem. Dále také vedly k tomu, že po uzavření příměří britské jednotky samy bez francouzské pomoci obsadily Konstantinopol a podepsaly separátní příměří. Byl to třetí okruh, který Brity dovedl k podpoře arabských nacionalistů a menšin. Dalším cílem Británie se stala mezinárodní nadvláda nad úžinami Bosporu a Dardanely (v nejlepším případě pod jejich správou), obsazení arabských oblastí a vznik Arménie a Palestiny, židovského státu podle Balfourovy deklaráce pod mandátní správou Spojených států (Helmreich 1974: 13–14).

Francie

Další zainteresovanou mocností na Blízkém východě byla v té době Francie. Její zájmy se od těch britských značně lišily. Vztah Francie k oblasti Malé Asie, respektive k Osmanské říši, byl založen na dlouhotrvajících historických vazbách, které vyústily v hlubokou ekonomickou, náboženskou a edukativní provázanost. Nejdůležitějším faktorem byla ekonomická sféra a to proto, že v předválečném období plynulo do oblasti Malé Asie nemalé množství francouzského kapitálu

v podobě investic, které se převážně nacházely ve veřejném dluhu Osmanské říše. Zde se vytvořila hlavní třecí plocha mezi Velkou Británií a Francií, kdy Britové chtěli území Osmanské říše dezintegrovat, aby docílili lepších výsledků při vyjednávání s nově vzniklými státy, a Francie si přála maximální zachování osmanské integrity, aby nepřišla o své investice (Montgomery 1972: 776). Na začátku první světové války drželi Francouzi 60 % všech osmanských půjček, oproti 21 % německým a 14 % britským. Velké investice byly vloženy i do budování Suezského průplavu. Druhý důvod, proč se Francie snažila zachovat si důležitou roli v této oblasti, byl náboženský. Francie byla tradičně považována evropskými mocnostmi i Velkou portou za ochránce křesťanů na Blízkém východě, hlavně tedy v oblasti Levanty. Zde také zakládala charitativní organizace a školy (Kamrava 2013: 38). Francouzi si kladli nárok na správu Sýrie, Kilíkie na jihovýchodě Anatólie, Libanonu a Palestiny. Francouzské nároky byly postaveny na dohodách, které byly uzavřeny během války, zejména pak na Sykes-Picotově dohodě podepsané za války v roce 1916 (Helmreich 1974: 16).

Řecko

Řecké nároky byly projevem sebevědomí a odhodlání k tomu stát se velmocí ve Středomoří. Řecko se do války připojilo až později v roce 1917 po revoluci vůči monarchovi Konstantinovi I., která byla podporována Brity i Francouzi (Helmreich 1974: 39). Pod taktovkou premiéra Eleutheriose Venizelose, který se na mírové konferenci stal velice významnou osobností, uplatňovalo Řecko nároky na území obývaná řeckým obyvatelstvem. Premiér se odvolával na právo sebeurčení oblastí obývaných menšinami. To mu na rozdíl od Itálie vyneslo tížené ovoce v podobě podpory svých nároků (Fromkin 2001: 393). Řekové si nárokovali Severní Empirus, oblast nacházející se na severozápadě Řecka na hranicích s Albánií, dále oblast Thrákie na severovýchodě Řecka, ostrovy přiléhající k západnímu pobřeží Anatólie s přístavním městem Smyrna a ostrov Kypr. V podstatě si nárokovali veškeré evropské území po Osmanské říši (Helmreich 1974: 40).

Itálie

Italové svoje nároky postavili na Londýnské smlouvě z roku 1915 a dohody ze Saint-Jean-de-Maurienne 1917, které byly uzavřeny s Dohodovými mocnostmi (Coppola 1923: 110). Z těchto smluv vyplývalo, že Itálie po porážce Ústředních mocností získá oblast Dodekanéských ostrovů, Dalmácii a také provincii Adalia na jihu Anatolie (Howard 1941: 351). Ze všeho nejvíce si Italové přáli zachování „středomořské rovnováhy“, která v důsledku znamenala to, že pokud jakákoliv mocnost mající vliv na Blízkém východě zvýší svoji sílu v této oblasti, Itálie musí udělat to samé a vyrovnat jejich sílu. Jak řekl Tommaso Tittoni v italském parlamentu: „Pokud ostatní nic nezískají, my si nebudeme nic nárokovat“. Skutečnost však byla taková, že ostatní mocnosti přijdou k velkým ziskům, a tak se Itálie musela přizpůsobit (Helmreich 1974: 18). Jejich nároky a slíbená území se však nedala zařadit pod 12. bod prezidenta W. Wilosna, jako tomu bylo například v případě řeckých nároků. Proto nebyla většina italských nároků vyslyšena. Pod záminkou ochrany pořádku se Italové vylodili v březnu 1919 na jihu Anatolie a obsadili území Adalia navzdory spojeneckým námitkám (Fromkin 2001: 392).

Spojené státy americké

Roli v definování nových hranic na Blízkém východě měly krátce i Spojené státy americké, které byly na konferenci v Paříži reprezentovány prezidentem Woodrow Wilsonem. Dlouho před tím, než byla podepsána smlouva z Mudros, se Washington ocitl pod záplavou požadavků jednotlivých zainteresovaných skupin, aby je v rámci rozdělování Osmanské říše Amerika podpořila. Mezi ně patřili Sionisté, Arméni, Arabové, nebo Řekové. Amerika svoje představy o uspořádání v Evropě a na Blízkém východě shrnula do 14 bodů prezidenta Woodrow Wilsona. 12. bod se věnoval přímo oblasti Blízkého východu. Stanovoval nárok Turků na zachování suverenity, ale zároveň nárok národu spadající pod osmanskou sféru vlivu na sebeurčení. Úžiny by měly být propustné pro všechny státy pod mezinárodní správou (DeNovo 1963: 109–111). Woodrow se snažil chránit právo na sebeurčení a potlačoval jakékoli náznaky imperialismu. Během jednání o mírové smlouvě byl Americe nabídnut mandát nad Arménií, Palestinou či oblastí

Úžin a Konstantinopole. Vše bylo americkým kongresem odmítnuto a po zhroucení Wilsona Spojené státy opustily jednání o budoucnosti Blízkého východu (Fromkin 2001: 390–398). Několik týdnů po zhroucení prezidenta americký kongres hlasoval proti přijetí Versailleské smlouvy a s tím odmítl i ustanovení o vytvoření Společnosti národů (DeNovo 1963: 123).

Arménie

Na konferenci v Paříži se objevily dvě hlavní delegace, jedna zastupující turecké Armény a druhá zastupující Arménii, stát vzniklý v roce 1918 po zhroucení Ruska. Kromě těchto dvou zmíněných bylo na konferenci přítomno dalších 40 frakcí z různých zemí Blízkého východu. Jejich požadavky byly vysoko. Žádali vznik Arménie, která by se rozkládala na obrovském území spojující tři moře - Středozevní, Černé a Kaspické¹. Společně s tím požadovali i peněžní kompenzaci od Turecka, které arménskému národu způsobilo obrovské škody (Satan). Všeobecně bylo známo, že Arméni v žádné z nárokovaných oblastí nepředstavují většinu obyvatelstva. Tyto pochybnosti potlačovaly delegace tvrzením, že se do nárokovaného území v budoucnu navrátí Arméni z celého světa a jejich počet převyší ostatní národnosti v oblasti. (Helmreich: 46–51).

Arabské nároky

Arabské oblasti nacházející se jižně od Turecka byly dlouholetým zájmem Francie a Velké Británie. Na rozdělení tohoto území se zmíněné státy dohodly v Sykes-Picotově dohodě. Potom co se v Rusku zhroutila vláda a moc převzali bolševici, tato smlouva pro Británii přestala být validní. Britové se odmítali stáhnout ze Sýrie a její opuštění podmiňovali tím, aby pod jejich správu přešla Palestina. Arabským lídrem na konferenci se stal Emir Feisal z království Hidžáz. Na konferenci žádal samostatnost pro všechny teritoria nacházející se jižně od Alexandretty. Svoje nároky zakládal na tom, že skoro všichni obyvatelé hovoří stejným jazykem a mají Semitský původ. Feisal si však byl vědom toho, že některé části musí být kvůli nižší vyspělosti pod patronátem jiné země. Rozuměl požadavkům Syřanů a Libanonců, kteří nechtěli být začleněni do arabské konfederace. Libanon žádal

¹ viz příloha č. 1

samostatnost pod správou Francie a Sýrie úplnou samostatnost bez vměšování mocností. Feisal navrhoval do Sýrie poslat vyšetřovací komisi, která by vyslechla požadavky přímo od občanů. Pro oblast Mezopotámie navrhoval mandátní správu a pro království Hidžáz úplnou samostatnost. Protože chápal problematiku Palestiny, nebránil se cizí správě této oblasti. Feisal však nebyl jediným zástupcem Arabů. Opozicí mu byl Ústřední syrský výbor, který vedl Chekrim Ganem. Tato skupina reprezentovala všechny hlavní vyznání v syrské oblasti. Ganem tvrdil, že je nutné oddělit Sýrii od zbytku arabských oblastí a že Sýrie ještě není tak vyspělá, aby se zvládla sama spravovat, a potřebuje zahraniční pomoc. V ní Ganem podporoval nároky Francie, s níž měla oblast Sýrie dlouhodobé kulturní a ekonomické vztahy. Jako poslední vystoupil s nároky Daoud Bey Mammon, zastupující požadavky Libanonu. Žádal o vytvoření samotného státu Libanon, který by byl pod správou Francie. Pokud by Francie získala mandát i nad Sýrií, tak by s ní byl ochoten vytvořit federální unii (Helmreich 1974: 51–56).

Sionistické nároky

Sionisté se na Pařížské konferenci opírali o Balfourovu deklaraci týkající se vytvoření židovské domoviny. Největší úspěch ve vyjednávání měli arabští Sionisté, kteří dokázali vyjednat s Emirem Feisalem dohodu o uznání odtržení Palestiny od Sýrie a jejich imigrační plán. Na oplátku slíbili Sionisté Feisalovi politickou a náboženskou svobodu pro Arabi žijící na území Palestiny. Tato dohoda ukončila strach, který měli Spojenci ze vztahů Arabů a Židů v této oblasti. Sionisté svoje nároky na vytvoření Palestiny opírali o historickou přináležitost Židů k této oblasti a hlavně o již zmíněnou Balfourovu deklaraci. Požádali tedy o vytvoření mandátu nad Palestinou pod správou Velké Británie (Helmreich 1974: 56–59).

Před začátkem mírové konference se tedy zdálo, že hlavní témata jednání jsou jasná a vyjednání finální podoby smlouvy by nemělo mít dlouhého trvání. Všichni se shodli na tom, že je potřeba vytlačit Turky z Evropy, zajistit arabským oblastem možnost na sebeurčení a vytvořit správní orgán, který by měl na starost obsazenou Konstantinopol a dohled nad Úžinami. Dále by mělo dojít ke vzniku židovského

státu podle Balfourovy deklaráce, následně pak i Arménie a Kurdistánu (Helmreich 1974: 23–24).

2.2. Mírové konference

Pařížská mírová konference

Vývoj jednání v rámci mírové smlouvy lze sledovat podle jednotlivých míst, kde k jednání docházelo. Vyjednávání samozřejmě započalo na mírové konferenci v Paříži v lednu roku 1919. Velmoci zde brzy pochopily, že dojít ke společné dohodě nebude vůbec jednoduché. Ústředním tématem celé konference se staly požadavky Itálie na území slíbená v meziválečných smlouvách, které však dohodové mocnosti nakonec odmítly dodržet. Itálie proto postupovala na vlastní pěst a obsadila v půlce března 1919 jižní pobřeží Anatólie s centrálním městem Antalya. Když italská delegace 24. dubna 1919 opustila mírová jednání, aby získala domácí podporu v jejich snahách (Fromkin 2001: 392), Spojené státy, Francie a Británie se shodly, že musí proti činnosti Itálie zakročit. Zmocnily tedy Řecko k tomu, aby svými jednotkami obsadilo Smyrnu, a předešly tak Itálii v zabírání území, které bylo Itálii meziválečnými smlouvami přislíbeno. Tímto krokem tak daly mocnosti Itálii najevo, že jí nehodlají přiřknout nic, co si nárokovala (Coppola 1923: 111). Kromě řecko-italských problémů se řešil i mandátní způsob správy některých území nebo jejich úplné odtržení. Největší debata se odehrála kvůli odtržení hlavního města Osmanské říše, nebo způsobu jeho odtržení či správě úžin Bosporu a Dardanely. Dalším tématem byl vznik finanční správy, na kterém lpěla Francie, jelikož chtěla zajistit splatnost svých pohledávek. Velká Británie souhlasila s Francií v otázkách Úžin, kterým byl navrhnout mandátní systém správy. Méně už však Velká Británie souhlasila se zachováním turecké integrity, kde britským cílem byla hlavně podpora minorit a vytvoření nezávislých národních států. Spojencům trvalo shodnutí alespoň na hlavních tématech až do února 1920 (Montgomery 1972: 779–780).

Londýnská konference

Pomyslnou štafetu vyjednávání převzal Londýn, kam se zástupci vlád přesunuli na návrh vyslanců Velké Británie. Největší představitele Kongresu zde tvořili David Lloyd George a jeho kolegové z Francie a Itálie, Alexandre Milliard a Francesco Nitti, kteří se nově postavili do čela svých zemí. Představitelé Spojených států ani Řecka nebyli formálně zastoupeni. Konference byla zahájena 12. února a završena 10. dubna 1920 (Fry-Goldstein-Langhorne 2002: 198). V průběhu této konference se Spojenci zabývali vytvořením státu Arménie, rozdělením moci mezi Francii a Velkou Británií v Sýrii a Palestině, ropnými nároky Francie a Británie v této oblasti, okupací Konstantinopole a Úžin a opět také Smyrnou. V Paříži se Spojenci dohodli na tom, že Smyrna bude anektována Řeckem. Nakonec původní plán přehodnotili jako možné riziko a rozhodli, že se Smyrna stane v rámci Turecka svobodným přístavem, s řeckou posádkou a řeckou administrativou s lokálním parlamentem, kde by byli zastoupeni jak Řekové, tak Turkové obývající toto město. Tento parlament by měl po dvou letech možnost žádat u Společnosti národů o přičlenění k Řecku a Společnost národů v případě nutnosti může v dané lokalitě vyhlásit plebiscit na toto téma (Helmreich 1974: 265–283). Ke správě Úžin byla stanovena kontrolní komise skládající se z vítězných států a pobřežních států Černého moře. Tato komise by byla naprosto nezávislá s absolutní jurisdikcí nad proplovajícími loděmi a zbožím. Pro tyto důvody by byla pro kontrolu průplavu zřízená vlastní vojenská jednotka skládající se ze spojeneckých útvarů a to jak pozemních, tak i námořních oddílů (Montgomery 1972: 781). Další důležitou částí dohod bylo vyjednání vzniku Finanční komise. Jednalo se o orgán spravující turecké finance. Hlavním iniciátorem byla Francie, která potřebovala zajistit splatnost svých pohledávek (Helmreich 1974: 246–247). K uvolnění cesty pro další možné vyjednávání v arabských oblastech stáhli Britové své jednotky ze Sýrie, čímž přenechali oblast Francii, která tak dosáhla svých požadavků a nebránila dalšímu pokračování vyjednávání. Již před Londýnskou konferencí bylo známo, že se v Turecku buduje národní hnutí, které si přálo nezávislost a bojovalo vůči uplatňování Spojeneckých požadavků. Nicméně až během Londýnské konference začala být hrozba tureckých nacionalistů nepřehlédnutelná,

když 28. února 1920 přišla zpráva o porážce francouzských jednotek, které byly napadeny armádou 30 000 vojáků pod vedením Kemala Atatürka v jižní Anatolii. Ten své úsilí o nezávislost Turecka zahájil již na jaře 1919 po invazi Řecka a násilném obsazení Smyrny (Fromkin 2001: 407–410). Jednotky nacionálních kemalistů v oblasti Kilíkie na počátku roku 1920 pořádaly nájezdy na křesťanské arménské obyvatelstvo, což vyvolalo silný odpor Spojenců. Od ledna 1920 měli turečtí nacionalisté kontrolu nad vládou v Konstantinopoli a tato vláda podpořila Kemala Atatürka v jeho úsilí ochránit území Turecka proti uvalení tvrdých podmínek zahraničními mocnostmi. Spojenci si proto byli jisti, že je turecká vláda odpovědná za masakry v Kilíkii a je nutné ji potrestat (Helmreich 1974: 277). Na konferenci se tedy rozhodlo o okupaci Konstantinopole a převzetí správy nad hlavními vojenskými institucemi. Okupace, která se uskutečnila 16. března 1920, měla být pojistkou, aby nacionální hnutí zamezilo pronásledování křesťanských Arménů. Výsledek okupace byl spíš opačný. Popudil nacionalisty ještě k urputnějšímu boji za nezávislost (Helmreich 1974: 277–283).

Konference v San Remu

Lloyd George dominoval Londýnské konferenci, kde jako předseda využil všech svých práv a schopností k manévrování mezi Spojenci k dosažení svých cílů. Jeho ministr zahraničí, Lord Curzon, sehrál důležitou roli v zmenšování síly Francie na konferenci. Proti těmto dvěma silným postavám neměli zástupci Francie ani Itálie (Millerand, Nitti) jakoukoli šanci. Jak se konference blížila ke svému závěru, Francie projevila zájem přesunout tuto část zpět do Paříže. S tím však nesouhlasili Britové a podpořili Itálii v tom, aby hostovala poslední část konference. Italové s tímto návrhem souhlasili a pozvali své kolegy v dubnu do San Rema, kde měla proběhnout poslední část konference Nejvyšší rady (Montgomery 1972: 785). Výsledky Londýnské konference byly předloženy Vysokým komisařům jednotlivých velmocí v Konstantinopoli, kteří byli tvrdostí podmínek překvapeni. Následně zaslali 10. března 1920 společný telegram Nejvyšší radě se stížností, že takovýto přístup může vyústit v nekontrolovatelnou reakci nacionálních hnutí v Turecku. Jejich stížnost však nevzal nikdo v potaz (Novák 2011: 241).

Nejvyšší rada se tedy setkala 18. – 26. dubna 1920 v italském San Remu za přítomnosti reprezentantů Velké Británie, Francie a Itálie. Hlavními tématy se staly otázky národnostních menšin, Kurdů a Arménů, jejich nezávislost a podoba hranic jejich států. Dalším tématem byly pravomoci komise, která by měla spravovat Úžiny. V rámci jednání také došlo k finálnímu rozdělení sfér vlivu nad arabskými oblastmi (ibidem: 241). Protože se ústřední témata jevila jako vyřešená již z Londýnské konference, tak se do diskuze konference dostalo i řešení německých reparací. V průběhu konference byli Spojenci ohromeni postupem kemalistických jednotek, které získávaly větší a větší moc nad centrální Anatolií, a zároveň začali brát v potaz varování svých vojenských expertů, kteří nepředpokládali přijetí mírové smlouvy Tureckem bez odporu (Montgomery 1972: 785). S ohledem na vývoj situace v Turecku byli vojenští experti Spojenců přesvědčeni, že k tomu, aby byla smlouva uplatněna, bude potřeba porazit rebelující jednotky Kemala Atatürka s použitím minimálně dvaceti sedmi armádních divizí, což je přibližně 325 000 mužů. Zástupci sultána se s podmínkami mírové smlouvy seznámili na počátku června 1920 a byli ohromeni tvrdostí nároků Spojeneckých mocností (Palmer 1996: 264–265). Delegace se snažila přesvědčit mocnosti, aby alespoň z těch nejtvrděších podmínek ustoupilo či slevilo. Každopádně Národní hnutí pod vedením Kemala Atatürka podmínky smlouvy okamžitě odmítlo. Na konci května 1920 se jednotky kemalistů dostaly až na dohled ke Konstantinopoli, čemuž se mocnosti rozhodly nepřihlížet. Francie, ani Velká Británie však v oblasti neměly dostatečný počet jednotek, které by byly vhodné k potlačení revoluce, a tak požádaly o pomoc Řecko, které jim již dříve slíbilo pomoc při vymáhání smlouvy. Během řecké vojenské operace, která započala 22. června 1920, byli představitelé Konstantinopole nuceni jednat a přijeli rychle do Paříže, kde zasedli k jednacímu stolu. Uznali většinu podmínek s vidinou toho, že jim dodatečně mocnosti ustoupí, ale to se nekonalo. Všechny výhrady osmanské delegace konference odmítla a zástupcům Turecka nezbylo nic jiného, než smlouvu podepsat. K podpisu došlo 10. srpna 1920 na předměstí Paříže ve městě Sèvres (Novák 2011: 242–243).

3. Obsah smlouvy ze Sèvres

Pro důkladné porozumění politicko-geografických vlivů sèvreské smlouvy je důležité znát její samotný obsah. Proto v této kapitole podrobím zkoumání jednotlivé části smlouvy, které vytvořili Spojenci na mírových konferencích mezi lety 1919 a 1920. Smlouva se skládá z 13 částí a 433 článků. V rámci hlavních spojeneckých mocností byla smlouva podepsána zástupci Velké Británie, Francie, Itálie a Japonska. K podpisu se také přidala britská dominia - Kanada, Nový Zéland, Austrálie, Indické císařství a Jihoafrická unie. Dalšími signatáři byly státy Arménie, Belgie, Řecko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko a Československo. Na druhé straně smlouvy tedy stálo Turecko. Původně smlouvu měli podepsat i zástupci Království Srbů, Chorvatů (Království SHS) a Slovinců a Hidžáz, jejichž nepřítomnost byla způsobena nedodržením slibů, které jim Spojenci v rámci vyjednávání smlouvy dali. Království SHS nesouhlasilo s tím, že by na jejich bedra měla přejít část osmanského dluhu a Hidžáz odmítl podepsat smlouvu z důvodu nevytvoření velkého arabského státu na území Sýrie, což bylo Spojenci původně přislíbeno (Novák 2011: 244).

3.1. První část smlouvy ze Sèvres – Úmluva o společnosti národů

První část, od 1. do 26. článku, je převzata z Versailleské smlouvy a byla podepsána 28. června 1919. Úmluva o Společnosti národů, jak se tento díl smlouvy nazývá, pojednává o způsobu založení a fungování organizace. Od způsobu vstupu do organizace a definování hlavních orgánů (1. - 2. č.), přes jejich pravomoci, agendu, způsob hlasováním a její strukturou (3 - 6. č.), dále také stanovuje sídlo v Ženevě (7. č.), zavazuje státy redukovat ozbrojování (8. č.), vyvarovat se válce a řešit konflikty mírovou cestou (9. -13. č.). Úmluva dále ustanovuje vytvoření Stálého soudu a proces řešení konfliktů mezi členy a nečleny. Toho se týká i odsouzení násilí jako nástroj diplomacie (14. - 21. č.). Ke konci Úmluvy se řeší mandátní způsob správy a podpora práva na sebeurčení, dodržování práv osob a způsob schvalování dodatků Úmluvy o společnosti národů (22. - 26. č.).

V dovětku můžeme ještě nalézt názvy zakládajících států a jméno prvního předsedy Společnosti národů, jímž se stal Sir James Eric Drummond.

3.2. Druhá část smlouvy ze Sèvres – Hranice Turecka

Druhá část smlouvy se již věnuje podmínkám, které se týkají nového uspořádání poválečného Turecka. Podoba konečných hranic je zanesena v člancích 27 až 35. Jediný exaktně se vyjadřující článek o stanovení nových hranic je 27, který se dále dělí na dva odstavce. Odstavec I. se zabývá změnami v evropské části a odstavec II. se zabývá změnami v Asii. Dalším důležitým krokem v této části je ustanovení Hraniční komise a jejích pravomocí.

Do evropské části je zahrnuta hranice vedoucí od ústí Bosporu v Černém moři až k ústí řeky Biyuk Dere, nacházející se sedm kilometrů severozápadně od města Podima. Odtud hranice kopíruje tok několika řek jihozápadním směrem se styčným bodem jeden kilometr západně od města Sinekli. Následně hranice směřuje k jezeru Biyuk Chekmeje Geul, kde ústí do Marmarského moře. Odtud míří podél pobřeží zpět do ústí Bosporu. Hranice byla tedy položena přibližně 45 kilometrů od Konstantinopole a nedala tak Turkům nic navíc ze svého původního evropského teritoria (27. č.). Veškeré bývalé území Osmanské říše v Evropě bylo přiřknuto nárokům Řecka, které se odvolávalo na ochranu Řeků, kteří toto území obývali ve velkých počtech. Italské nároky v těchto oblastech nebyly vyslyšeny. Druhá část kapitoly hovoří o hranicích v Asii. Základ hranice má opět počátek u ústí Bosporu, odkud pokračuje do Středozemního moře a zahrnuje celé Marmarské moře. Odtud kopíruje pobřeží až do místa poblíž Alexandrettského zálivu, který se nachází na jihovýchodě Malé Asie. Následně je od tohoto bodu popisována hranice se Sýrií, Mezopotámií, Persií a Arménií. Severní hranice je ohraničena Černým mořem (27. č.). Takto ohraničená oblast obývaná výhradně Turky odpovídala požadavkům USA, respektive dvanáctému bodu prezidenta Wilsona, definující nárok Turků na svoji vlast. Z textů a map měla nově stanovené hranice přivést k životu Hraniční komise, které byla do rukou dána veškerá potřebná moc k dosažení svého účelu. Podle smlouvy mohla tato instituce

v některých případech měnit dohodnuté hranice a to na takových místech, kde by byla změna hranice nutná k zachování hospodářských zájmů místní administrativy (28. - 29. č.). Pomoc při výkonu povinností přislíbily všechny zainteresované státy a to například ochranu trigonometrických bodů, poskytování informací či personálu (30. - 33. č.). Poslední dva články druhé části smlouvy popisují způsob označení hraničních kamenů (34. č.) a způsob, jakým budou informace o jejich umístění předávány státům, jež se hranice týkají (35. č.).

3.3. Třetí část smlouvy ze Sèvres – Politická ujednání

V třetí části spojenecké mocnosti zpečetují budoucnost bývalých osmanských území, která se rozkládají od Blízkého východu až po severní Afriku. Text se zabývá rolí Konstantinopole, mandátní správou Úžin, seburčením Kurdů a Arménů, oblastí Smyrny, vytvořením státních útvarů v arabské oblasti či ujišťováním Francie a Velké Británie o jejich vlivu nad svými protektoráty v Maroku a Egyptě. Tato část začíná článkem 37 a končí článkem 139. Třetí část, nazvaná „Politická usnesení“, je rozčleněna do třinácti sekcí, které se zabývají zmíněnými tématy.

Text sekce číslo I garantuje roli Konstantinopole jakožto hlavního města. Toto výsadní postavení městu zůstalo zároveň s tím, že v něm nadále bude pobývat sultán a jeho vláda. Spojenci si nicméně vyhradili ve smlouvě možnost toto ustanovení změnit, a to v případě, že Turecko nebude dostatečně kooperovat při uvádění smlouvy v platnost. V takovém případě by Konstantinopol obsadily spojenecké jednotky a vláda by přešla pod jejich administrativu (36. č.).

Dalším tématem, kterým se zabývá sekce II., je statut Úžin, v rámci kterých byl garantován volný průjezd všem lodím, jak obchodním, tak válečným, bez ohledu na to odkud pocházejí, v dobách míru či války (37. č.). K dodržení tohoto závazku byla ustanovena komise „Commission of the Straits“ (nadále jen Komise), jejíž autorita bude uplatňována od ústí Dardanel ve Středozemním moři až po ústí Bosporu v Černém moři (38. - 39. č.). Do čela Komise nastoupí zástupci Spojených států amerických, Velké Británie, Francie, Itálie, Japonska, Řecka a Rumunska.

Dále se počítalo se zástupci Ruska, Bulharska a Turecka, nicméně podmínkou účasti byl vstup do Společnosti národů (40. č.). Tato Komise bude uplatňovat svoji autoritu nezávisle na místní správě a bude mít i svoji vlastní vlajku (42. č.). Mezi povinnosti stanovené smlouvou patřily zejména úpravy kanálu, udržování provozuschopnosti a kontrola přístavů (43. č.). Komise má mít i vlastní finanční systém, do kterého budou přitékat peníze z poplatků od proplouvajících lodí (45. č.). Bezpečnost Úžin je ošetřena tak, že v případě ohrožení mají možnost zástupci Komise informovat spojenecké okupační jednotky a ty pak na nebezpečí zareagují (44. č.). K běžnému chodu pak bude ustanovena zvláštní policejní jednotka skládající se z místního obyvatelstva, ale pod velením zahraničních důstojníků (48. č.). Pokračování textu, který se vztahuje k Úžinám, hovoří o soudních zásadách na území vyhrazeném pro administrativu Komise. Kdo, kdy a v jakém případě má právo soudit (49. – 54. č.). Podstatná část je věnována i válečným lodím, které jsou v době proplouvání ve válečném stavu. Takovýmto je umožněno proplout, avšak nesmějí zde doplňovat, ani vykládat zásoby. Jejich oprava je možná pouze v případě, že je nutná k proplutí Úžinami. O tom rozhoduje Komise. Dvacet čtyři hodin musí uplynout mezi vyplutím a příplutím bojových lodí dvou stran konfliktu (57. č.). Žádná strana účastníci se konfliktu nesmí v oblasti působení Komise vylodit či nalodit žádné jednotky (59. č.). V poslední části druhé sekce se nachází příloha, ve které je určen základní chod Komise, způsob hlasování, financování zástupců komise či policejního sboru (Část III., Sekce II., Příloha). Vytvoření oblasti Úžin a vznik Komise určené k mezinárodní správě této oblasti odpovídá podmínkám, na kterých se Spojenci shodli na Londýnské konferenci na počátku roku 1920. Odpovídají taktéž plánům USA a Velké Británie o zajištění svobody průplavu pro všechny země bez rozdílu.

Sekce III. se zabývá kurdskou otázkou, vymezením domoviny Kurdů a způsobem cesty ke kurdské nezávislosti. Smlouva stanovuje komisi složenou ze zástupců Velké Británie, Francie a Itálie, jež se bude zabývat následujících šest měsíců vytvořením systému místní autonomie v oblastech, které obývají Kurdové, ležících východně od Eufratu, jižně od jižní hranice Arménie a severně od hranice Turecka

se Sýrií a Mezopotámií (62. č.). Důležitou částí této sekce je již zmíněná nezávislost přislíbená Kurdům. Pokud se během jednoho roku od platnosti smlouvy Kurdové přihlásí o nezávislost a dosvědčí, že většina obyvatel výše zmíněných oblastí žádá separaci od Turecka, bude jim vyhověno a stanou se samostatným státem. Podrobnosti pak stanoví nová smlouva. K takto vzniklému státu by se posléze mohl připojit i region Mosul (64. č.). Tyto články jsou důsledkem snahy kurdských nacionalistů vytvořit pro sebe samostatný stát a britských požadavků pro vytvoření nárazníkového pásma mezi tureckými a ruskými hranicemi s oblastmi spadajícími pod vliv Velké Británie. K vytvoření takového státu bylo třeba se opřít opět o 12. bod prezidenta Wilsona².

IV. sekce třetí části smlouvy ze Sèvres pojednává o podobě vymezení území v oblasti Smyrny a její budoucnosti³. Stejně jako tomu bylo u hranic samotného Turecka, tak i v tomto případě se má do patnácti dnů sestavit komise zastoupená třemi Brity, Italy a Francouzi a po jednom zástupci Řecka a Turecka, kteří by měli za úkol dohled nad položením hranice (67. č.). Odtržení oblasti Smyrny od Turecka sice ještě nebylo oficiální, každopádně smlouva už s tím tak počítala. Článek 68 uvádí: „*Subjekt ustanovení této sekce, město Smyrna a teritoria definovaná v článku 66, bude brán, při uplatňování této smlouvy, jako území oddělené od Turecka.*“ (68. č.) (překlad vlastní). V návaznosti v dalším článku definují problém tak, že teritoria zmíněná v článku 66 spadají pod tureckou suverenitu, každopádně všechna suverénní práva nad touto oblastí předávají Řecku. Jako jediný důkaz, který dokazoval Tureckou suverenitu nad oblastí, má být vlajka vlající nad vnější pevností Smyrny (69. č.). Smlouva ukládá řecké administrativě povinnost založit parlament, ve kterém by měly své reprezentanty všechny skupiny nacházející se v dané oblasti. Volby do takového parlamentu by měly proběhnout maximálně do roka od uvedení smlouvy v platnost (72. č.). Po uplynutí pěti let od ratifikace smlouvy bude moci výše zmíněný parlament, za podpory většiny poslanců, požádat Radu Společnosti národů o definitivní

² viz příloha č. 2

³ viz příloha č. 3

přičlenění k Řecku. Ta může dodatečně požadovat plebiscit. V případě že k tomu dojde, Turecko se automaticky zřekne nároků na toto území a její suverenita v této oblasti zanikne (83. č.). Během zmíněného pětiletého období byla zakázána branná povinnost a změna turecké měny v oblasti Smyrny (74. č., 77. č.).

Následující V. sekce řeší nároky Řecka v evropské části bývalé Osmanské říše. Zde se Turecko zříká všech nároků na teritoria nacházející se za hranicemi Turecka, které byly stanoveny smlouvou, a také ostrovů v Egejském moři. Ostrovy v Marmarském moři zůstanou Turecku (84. č.). Stejně jako u předešlých hranic smlouva udává pokyny k ustanovení Komise, která by hranice stanovovala na místě (85. č.). Řekové museli přislíbit respektování menšin, které se liší jazykem, vírou či etnikem. Exaktně je zde vyzdvížena oblast Adrianople, nacházející se severozápadně od Konstantinopole (86. č.). Skvělá diplomacie a věhlas řeckého premiéra Venizelose vynesla Řecku nečekaně velké zisky. K obsazení Smyrny došlo již v polovině roku 1919, kdy šlo spojencům o to, zamezit postupu Italů v Anatolii. Porovnání původních nároků a konečných zisků naleznete v příloze číslo 4.

Vedle kurdské menšiny, o jejichž nárocích jsme se dozvěděli výše, existovala na východě Turecka i silná národnost Arménů. O vzniku jejich státu hovoří sekce VI., kde je Turecko donuceno uznat bezpodmínečně arménský stát (88. č.). Stejně jako tomu bylo u kurdské otázky, ani zde není pevně stanovena hranice. Jsou zde vyjmenovány čtyři turecké správní jednotky, vilayet Erzerum, Trebizond, Van a Bitlis, na kterých by se Arménie měla rozkládat. K vyřešení přesné linie bude sloužit arbitráž mezi Tureckem a Arménií pod vedením amerického prezidenta (89. č.). Arménská hranice s Ázerbájdžánem a Gruzii vznikne podle dohody mezi zainteresovanými státy a pokud k dohodě nedojde, navrhnou hranice spojenecké mocnosti a takové pak budou jimi samými uvedeny v platnost (92. č.). Jako tomu bylo již u stanovení vzniku Kurdistánu, i zde platí ten samý důvod britských a amerických zájmů. Američané si přáli vytvořit nový stát na bázi sebeurčení a svobody. Britské zájmy byly stejně humanitární, nicméně jim daly příležitost vytvořit nárazníkové pásmo před vlivy Turecka a bolševického Ruska.

Sekce VII. rozhoduje o budoucnosti arabských oblastí na Blízkém východě a to o Sýrii, Mezopotámii a Palestině, které budou dle článku 22 uznány jako samostatné státy, které však zůstanou pod mandátní správou až do doby, kdy nabudou vnitřní suverenity (94. - 95. č.). Území Palestiny je svěřeno do rukou mandátní správy, která bude mít za úkol na tomto území realizovat deklaraci z 2. listopadu 1917 (Balfourova deklarace), dle které má být vytvořena národní vlast pro Židy. V rámci dosažení tohoto plánu však nesmí dojít k ničemu, co by ovlivňovalo nežidovské komunity, které toto území již obývají. K tomu by měla být vytvořena speciální komise, která bude mít za úkol studovat a regulovat všechny otázky a nároky týkající se různých náboženských komunit. Předsedu takovéto komise bude jmenovat Rada Společnosti národů (95. č.). Podmínky mandátů pro výše uvedená území budou formulovány hlavními spojeneckými mocnostmi a předloženy ke schválení Radě Společnosti národů (96. č.). Americký odpor k imperialistickým tendencím evropských mocností odmítal jakékoliv další anexe. V důsledku tak došlo ke vzniku mandátních správ, které by byly pod vedením jedné země zodpovídající se pak Radě Společnosti národů⁴.

VIII. část se zabývá královstvím Hidžáz, nacházející se na západě Arabského poloostrova, které je osvobozeno od všech nároků Turecka (98. č.) a jeho král je pověřen chránit přístupy k posvátným muslimským městům Mecca a Medina, jakožto důležitou oblast pro celosvětovou muslimskou komunitu (99. č.). Král se zároveň zavazuje, že musí poskytnout nejvyšší výhody všem spojeneckým mocnostem a státům sdruženým ve Společnosti národů (100. č.).

Sekce IX. je rozdělena do čtyř částí věnujících se oblasti severní Afriky, Egyptu, Súdánu, a ostrovu Kypr. První část je věnována Egyptu, na který Turecko vzdává všechny nároky a to se zpětnou platností od 5. listopadu 1914. Zároveň je Turecko nuceno uznat britský protektorát vytvořený nad Egyptem zpětně od 18. prosince 1914 (101. č.). Smlouva se nadále podrobně zabývá národností a právy egyptských občanů. Zbavuje občany Egypta turecké národnosti (102. č.) či popisuje, jak

⁴ viz příloha č. 5

egyptskou národnost získat (103. č.). Také stanovuje, že od platnosti smlouvy se s egyptskými občany či s čímkoli pocházející z Egypta musí zacházet, jako kdyby tyto subjekty pocházely od Spojenců (104. č.). Všeobecně tedy veškeré zboží či obyvatele srovnává s obyvateli Britského impéria (105. - 108. č.). Významným se jeví článek 109, ve kterém se Turecko zříká práv na jakékoli pravomoci v oblasti Suezů a přenechává je Velké Británii (109. č.). Veškerý majetek vlastněný tureckou vládou či občany přechází bez nároku na kompenzaci egyptské vládě (110. - 111. č.). Turecko se nadále zříká všech poplatků, které dříve od Egypta pobíralo (112. č.). K Súdánu se vyjadřuje smlouva tak, že všechny hlavní smluvní strany uznávají úmluvu mezi Egyptem a Velkou Británií o statutu Súdánu z roku 1899 (113. č.). Zároveň jsou občané Súdánu zrovnoprávněni s obyvateli Britského impéria (114. č.). Další nucené uznání anexe se týká Kypru, který byl anektován Velkou Británií. Tato anexe je v textu uznána hlavními mocnostmi a vymáhána zpětně k 5. listopadu 1914. Turecko se musí vzdát nároků na všechny poplatky dříve vybírané z Kypru (116. č.) a obyvatelé tohoto ostrova získávají automaticky britské občanství místo tureckého (117. č.). Zájmy Velké Británie jsou zde viditelné na první pohled. Ujištění svých nároků na Egypt a Súdán rozšířilo Srdečnou úmluvu z roku 1904 mezi Francií a Velkou Británií. Článek týkající se Suezského průplavu představuje zájem Velké Británie zajistit si bezpečnost svých cest do indických držav.

V následující sekci číslo X. se tvůrci smlouvy zaměřují na protektorát v Maroku a Tunisu. Jde o podobnou problematiku, která byla řešena v sekci předešlé. Teď se však zaměřují na francouzské nároky v severní Africe. Turecko je nuceno uznat francouzský protektorát nad Marokem zpětně k 30. březnu 1912 (118. č.) a Tunisem k 12. květnu 1881 (120. č.). Francouzští vyjednavací si v této pasáži vydobyli pro zboží pocházející z těchto oblastí stejné výsady, jaké jsou přislíbeny zboží pocházejícímu z Francie. (119. - 120. č.). Smysl těchto článků je stejný jako smysl předešlé sekce. Francie si více pojišťuje své zájmy v severní Africe.

V sekci XI. se objevuje otázka Libye a Egejských ostrovů. Smlouva z Lausanne z roku 1912, která sultánovi dávala právo rozhodovat o dění v Libyi, je podpisem

smlouvy anulována (121. č.). Ostrovy na jihu Egejského moře přecházejí uzavřením smlouvy pod správu Itálie (122. č.). I přes odmítavý postoj ostatních mocností si nakonec i Itálie vydobyla alespoň nějaké teritoriální zisky, které si nárokovala.

Předposlední XII. sekce ustanovuje jasná pravidla týkající se národnosti osob nacházejících se mimo hranice post smluvního Turecka. Turecké subjekty, pobývajících na území bývalé Osmanské říše, získají národnost podle toho, k jakému státu bylo území přiděleno (123. č.). Osoby, které takto přišly o tureckou národnost, si o její navrácení mohou požádat do roka od doby, kdy smlouva vejde v platnost (124. č.). Všichni občané nacházející se mimo nově vzniklé hranice Turecka mají právo požádat o přidělení národnosti Arménie, Ázerbájdžánu, Gruzie, Řecka, Hidžázu, Mezopotámie, Sýrie, Bulharska nebo Turecka (125. č.). Žádná země nesmí bránit možnosti zřít se jedné národnosti a přijmout jinou. Turecko je zavázáno usnadnit emigrantům přesun z jeho území (127. č.). Turecko uznává všechny nově vzniklé národnosti a státy a takové musí respektovat (128. č.). Židé, kteří budou rezidenty Palestiny ve chvíli, kdy smlouva vejde v platnost, automaticky získávají palestinskou národnost (129. č.). Ustanovení tohoto oddílu se budou vztahovat na území Smyrny od stanovení konečného rozhodnutí o statusu území v souladu s článkem 83 (131. č.).

Poslední XIII. sekce nese název „Obecná ustanovení“. Turecko se mimo své hranice stanovené touto smlouvou vzdává ve prospěch hlavních spojeneckých mocností všech práv, které by mohlo uplatňovat na jakémkoli území mimo Evropu, která nejsou jinak zahrnuta touto smlouvou (132. č.). Turecko je donuceno uznat plné znění všech mírových smluv, které byly podepsány s ostatními poraženými mocnostmi (133. č.). S odkazem na článek 133 Turecko uznává nové hranice Německa, Rakouska, Bulharska, Řecka, Maďarska, Polska, Rumunska, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců a Československého státu (134. č.). Stejným způsobem se řeší i uznání hranic nově vzniklých států na bývalém území Ruska. Turecko se zavazuje uznat všechny nově vzniklé státy, které vznikly na bývalém území Ruska, a naopak odmítá uznat Brestlitevský mír a ruskou maximalistickou

vládu (135. č.). Smlouva ustanovuje komisi, která by vytvořila nový soudní systém v Turecku. Návrh takové komise bude následně představen turecké vládě a ta ho schválí (136. č.). Žádná osoba, ať na území Turecka či mimo něj, nesmí být pronásledována kvůli pomoci spojeneckým jednotkám, politickým názorům, nebo přání přijmout jinou národnost (137. - 138. č.). Turecko se zříká všech nároků na jurisdikci nebo suverenitu nad muslimy, kteří se nacházejí na území státu vzniklém po odtržení od Osmanské říše (139. č.).

3.4. Čtvrtá část smlouvy ze Sèvres – Ochrana menšin

Čtvrtá část, jak už název napovídá, se zabývá tématy přispívajícími k ochraně menšin a lidských práv. Mezi hlavní body této části patří svoboda vyznání, jazyka, politického přesvědčení či majetkového vyrovnání mezi komunitami a státem.

Turecko se zavazuje k ochraně svobody všech obyvatelů bez rozdílu původu, jazyku, rasy či náboženství ke svobodě praktikování jakéhokoliv vyznání či přesvědčení (141. č.). Tvůrci smlouvy použili silná slova, když válečný režim nazvali „teroristickým“. V průběhu vlády takového režimu, od 1. listopadu 1914, nejsou uznány žádné konverze k islámu a to proto, že mohly být donuceny násilím. Proto každý kdo chce zůstat muslimem, musí dle textu znovu podstoupit rituály, které jsou s tím spojené. Zároveň dochází k příslibu vyhledání a následnému propuštění všech internovaných osob, nebo k pomoci lidem, kteří byli jakkoliv postiženi tzv. „*teroristickou*“ vládou ve válečném období (142. č.). Dobrovolná emigrace, která vzniká v důsledku obsazení bývalých území Turecka Řeckem, musí být podpořena oběma stranami. Během šesti měsíců od podpisu smlouvy se musí zmíněné státy dohodnout na nejlepším způsobu výměny obyvatel (143. č.). Turecko uznává nespravedlnost zákonů z roku 1915, které se týkaly opuštěného majetku emigrantů a jinak vyhoštěných osob, a takové zákony vetuje. Osobám, které kvůli těmto nařízením o vše přišly, musí být majetek navrácen a to bez rozdílu národnosti či vyznání. K tomu budou ustanoveny Radou Společnosti národů arbitrážní komise, které mají následující moc: 1) Požadovat pomoc od

turecké vlády při jakékoli práci či rekonstrukci zničeného majetku náležícímu pronásledovaným menšinám, 2) Dohledat a předat spravedlnosti jakoukoli osobu, která se podílela na masakrech nebo deportacích, 3) Předat majetek po zemřelém či nezvěstném bez dědice menšinové komunitě místo státu, 4) Zrušit transakce týkající se nemovitostí, které byly dříve vlastněné menšinami a které byly přesídleny či jinak vyhnány. Výsledky arbitrážních komisí nebudou moci být napadnutelné žádným tureckým legislativním orgánem (144. č.). Všichni turečtí státní příslušníci si musí být před zákonem rovni a musí využívat stejných občanských a politických práv bez rozdílu jejich rasy, jazyka nebo náboženství. Do dvou let musí turecká vláda předložit spojeneckým mocnostem schéma volebního systému, který by reprezentoval všechny menšiny. Nikomu nesmí být zamezováno hovořit jiným jazykem než tureckým (145. č.). Diplomy získané na evropských univerzitách musí být uznávány a to u všech příslušníků spojeneckých mocností (146. č.). Turci, kteří patří k jazykové či rasové minoritě, mají právo k zakládání a vlastnění edukativních institucí jakékoli úrovně a s možností vyučování ve svém jazyce (147. č.). Tyto skupiny mají také nárok na financování od státu jako všichni ostatní (148. č.). Turecká vláda se zavazuje uznat a respektovat církevní a školní autonomii všech národních menšin v Turecku a zákony, které jsou v rozporu s tímto prohlášením jsou anulovány (149. č.). Ve městech, kde se nachází významná komunita židů či křesťanů, se Turecko zavazuje nenutit takové občany k činnostem, které by porušovaly předpisy jejich vyznání (150. č.). Hlavní spojenecké mocnosti, společně s Radou Společnosti národů, si vymáhají právo k vytvoření opatření nezbytných k prosazení této části smlouvy a Turecko se zavazuje přijmout veškerá opatření, na kterých se spojenci dohodnou (151. č.).

3.5. Pátá část smlouvy ze Sèvres – Vojenská, námořní a letecká ujednání

Tato část je rozdělena do pěti sekcí, ve kterých dochází k ustanovení restrikcí v armádním sektoru. Pátou část smlouvy nalezneme mezi 152. a 205. článkem. Cíl této části je jasně stanoven v první větě: „*Aby bylo možné zahájit*

všeobecné omezení vyzbrojování národů, Turecko se zavazuje přísně dodržovat vojenské, námořní a letecké ustanovení, které následují.“ (překlad vlastní).

Hned v prvním článku V. části smlouvy přichází omezení týkající se pozemní armády, která se má skládat ze sultánovy osobní stráže, jednotek četnictva určeného k udržení pořádku a bezpečnosti území Turecka a speciálních podpůrných pluků, které mají pomoci četnictvu při vážných potížích a s kontrolou hranic (152. č.). Jiné než zde jmenované jednotky musí být podle smlouvy do půl roku demobilizovány (153. č.). II. Kapitola „Počty, organizace a kádr tureckých ozbrojených sil“, se vyjadřuje exaktně o počtech jednotlivých oddílů. Sultánova osobní stráž bude složena z personálu a pěchoty čítající maximálně 700 mužů. Tyto jednotky nejsou považovány za součást armády a celkového omezení (154. č.). Horní hranice počtu četníků a jejich pomocných sil nepřesáhne 50 000 mužů (155. č.). Turecko bude rozděleno pro potřeby distribuce četnictva na územní oblasti. V každé této oblasti bude založena legie četníků, která představuje oddíly nezbytné pro zajištění stability a ochrany. Tyto legie nesmějí být podporovány dělostřelectvem či technickými službami a jejich počet nesmí přesáhnout 35 000 četníků. Jedna samostatná legie se může rovnat maximálně jedné třetině z celkového počtu 35 000 četníků (156. č.). Podpůrné síly skládající se z pěchoty, jízdy, dělostřelectva či průzkumníků mohou čítat maximálně 15 000 mužů a jedné legii lze přiřadit maximálně jednu třetinu z celkového počtu podpůrných sil (157. č.). Síly nacházející se na okupovaném území oblasti Úžin budou pod mezinárodním velením (161. č.). Mobilizace a všechny snahy o zvýšení síly nebo pohyblivosti armády jsou zakázány (162. č.). Snižování již existujících jednotek na požadovaných 50 000 musí začít okamžitě po podepsání smlouvy a trvat maximálně šest měsíců (164. č.). Třetí kapitola nese název „Nábor“. Tato kapitola zakazuje povinnou vojenskou službu a náborů na celostátní úrovni. Ty pak deleguje jen na úroveň regionální, kde má být jednotka složena z muslimských či nemuslimských důstojníků tak, aby odpovídala složení obyvatelstva daného regionu (165. č.). Doba služby je stanovena na dvanáct let a pokud dojde k přerušení této lhůty z jakéhokoli důvodu a nutnosti doplnit stavy, vláda může

rekrutovat jen pět procent z celkového počtu armády najednou (166. č.). Všichni vojáci sloužící v armádě musí být profesionálními vojáky (167. č.). Pátá kapitola pojednává o celních úřednících, policii a lesní stráž. Počet členů v těchto skupinách nesmí podle smlouvy překročit číslo stejně zaměstnaných v roce 1913 na území Turecka vymezené smlouvou. Dále nesmí být tyto skupiny podrobovány vojenskému výcviku. Složky policie se nezapočítávají do celkového počtu ozbrojených tureckých sil a zůstanou od nich odděleny. Poradci a specialisté, kteří byli poskytnuti Spojenci či neutrálními mocnostmi na pomoc při výcviku turecké policie, nepřesáhnou 15 % počtu turecké obsazenosti v těchto jednotkách (170. č.). Šestá kapitola se zabývá vojenským materiálem jako je výzbroj, munice a další. Množství takového materiálu bude omezen a následně přejde pod správu komise k tomu určené pod vedením spojených mocností, které rozhodnou o dalším využití (171. - 173. č.). Veškeré výrobní budovy a procesy, které slouží ke generaci vojenského materiálu a nejsou povoleny stanovenou komisí, se musí do půl roku zrušit (174. č.). Zakazuje se veškerý import zbraní, munice a válečného materiálu, včetně dílů určených pro letadla. To samé platí o tureckém exportu, kdy Turecko nesmí vyvážet žádný válečný materiál (175. č.). Striktně se zakazuje používání a držení ozbrojených vozidel (zejména tanků), plamenometů a všech typů válečných plynů a jim podobných tekutin (176. č.). VII. kapitola se krátce vyjadřuje o budoucnosti tureckých pevností nacházejících se v oblasti vymezené pro jurisdikci Komise Úžin a několika ostrovů při ústí Úžin. Takovéto pevnosti musejí být odzbrojeny a následně zbourány. Jedině v oblastech, které jsou stanoveny v článku 89 a připraveny pro vznik kurdského státu, musejí být pevnosti jen odzbrojeny a ne zničeny (177. č.). Zde končí VII. kapitola a navazuje na stejné téma VIII., která se zabývá podrobnými podmínkami pro zajištění svobody oblasti Úžin. Text opět hovoří o pevnostech a jejich demolici, při které mají dohlížet zástupci Velké Británie, Francie a Itálie. Tyto země mají však právo na ostrovech v Egejském moři udržovat jednotky sloužící k udržení svobody Úžin (178. č.). V této části je dále stanovena přesná hranice, kde k omezení pevností dojde, a komise která takovou hranici vyznačí na místě (179. - 180. č.).

II. sekce se tedy věnuje námořním ustanovením. V prvním článku 181 této části se stanovuje, že Turecko musí předat všechny své válečné lodě podle mírové smlouvy z Mudros hlavním spojeneckým mocnostem. Jedinou výjimkou jsou lodě držené pobřežní policií a takové pak nepřekročí 7 válečných šalup a 6 torpédových člunů. V textu je definováno jmenovitě sedm šalup a šest torpédových člunů, ze kterých si může Turecko vybrat ty, které bude chtít využít. Omezena je i jejich výzbroj, jež je ohraničena pod ráži 77m/m., a torpédovým člunům jsou odebrána torpéda (181. č.). Je zakázáno, aby si Turecko vyrábělo válečné lodě, kromě těch určených na výměnu povolených lodí pobřežní stráže. Torpédové čluny budou vyměněny jen za hlídkové. Pokud nebudou lodě zničeny nebo ztraceny, musí odsloužit 20 let, než budou moci být vyměněny (182. č.). Válečné lodě stojící v přístavech budou odzbrojeny a přestavěny na obchodní lodě kromě takových, u kterých to není možné. Takové jsou pak určeny k rozebrání (183. - 184. č.). Žádné válečné zařízení odebrané z výše zmíněných lodí nesmí být znovu využito, nebo prodáno do zahraničí (185. č.). Jakékoli pořizování ponorek jak na státní, či soukromé úrovni je zakázáno (186. č.). Vojenský materiál nacházející se na lodích zmíněných v článku 181, musí být povolen komisí a jakékoli ostatní vybavení jako například vodní miny a torpéda budou předány hlavním mocnostem. Takové zbraně pak nesmí být v Turecku vyráběny (187. č.). Počet členů námořnictva bude stanoven komisí pro námořní kontrolu a bude obsahovat posádku potřebnou k obsluze lodí, které byly Turecku ponechány. Zbytek námořnictva bude rozpuštěn a nesmí z nich vzniknout žádné zálohy, které by se nevešly do stanoveného počtu členů námořnictva (188. č.). Členové námořnictva musejí být rekrutováni zásadně na dobrovolné bázi (189. č.). Všechny radiové stanice nacházející se v oblastech Úžin a ostrovech k nim náležících musí být předány hlavním mocnostem (190. č.).

III. sekce pojednává o zbylé části armády a to letecké. Turecko je zbaveno práv vlastnit jakékoli vzdušné síly včetně vzducholodí (191. č.). Veškeré jednotky leteckých sil se musí do dvou měsíců od podepsání smlouvy rozpustit (192. č.). Do doby než se Spojenci evakuují z území Turecka, mají právo využívat vzdušný prostor a letiště podle jejich potřeb (193. č.). Jakákoli výroba spojená s letectvím

je na dalších šest měsíců zastavena (194. č.). Do šesti měsíců od podepsání smlouvy musí Turecko na své náklady předat veškerý vojenský, námořní, nebo letecký materiál spojeným mocnostem. Do materiálu se počítají veškerá letadla používaná v armádě, nebo v námořnictvu, všechny vzducholodě a výrobní vodíku pro jejich plnění, motory, palivo, zbraně, munice, nářadí, rádia, fotografická zařízení a mnoho dalších. Vzducholodě musí být navíc plně nafouklé vodíkem a to specificky na turecký účet (195. č.).

Sekce IV. ustanovuje mezinárodní komisi kontroly a organizace se sídlem v Konstantinopoli, která bude mít na starost dohled nad plněním podmínek stanovených v této části smlouvy (196. - 197. č.). Turecko přislubuje informační, finanční a personální výpomoc při uvádění vojenských, námořních a leteckých ustanovení v realitu (198. č.). Veškeré výdaje na tuto organizaci budou pocházet od Turecka (199. č.). Komise bude mít pravomoc určovat počty policejních složek a jejich složení, dohlížet na rozebírání válečných lodí a pevností, schraňovat válečný materiál dodaný Tureckem apod. (200. - 201. č.).

V poslední V. sekci této části jsou popsána hlavní ustanovení. Článek 206 uznává některé části mírové smlouvy z Mudros, které zůstanou funkční do doby, než začnou kolidovat s ustanovením současné smlouvy (206. č.). Turecko přislubuje, že nebude vojensky pomáhat žádnému dalšímu státu a zamezí svým občanům, aby se účastnili výcviku v zahraničí. Hlavní mocnosti se zároveň zavazují, že nepřijmou žádného tureckého občana do své armády. Výjimku si zde však vydobyla Francie, které zůstává právo na nábor pro své zahraniční legie (207. č.).

3.6. Šestá část smlouvy ze Sèvres – Váleční zajatci a válečné hroby

I. sekce této části se zabývá válečnými zajatci a internovanými civilisty, u kterých musí dojít k co nejrychlejší repatriaci (208. - 209. č.). Všechny výdaje vzniklé při takových přesunech obyvatelstva budou zaplacený Tureckem (210. č.). Zadržené osoby, které se provinily proti vojenské kázni (disciplíně) do 15. června 1920, budou propuštěny (211. č.). Turecko se zavazuje přijmout všechny občany, kteří mají na repatriaci nárok. Ti, kteří o ni nestojí a chtějí zůstat mimo Turecko,

nesmí být pronásledováni a jinak perzekuováni (213. č.). Aby Spojenci předali Turecku zadržené občany, musí napřed Turecko propustit všechny občany spojeneckých mocností, kteří jsou stále drženi na území Turecka proti jejich vůli (214. č.). Turecko se zavazuje k poskytnutí materiálu a transportu komisi, která bude ustanovena pro hledání příslušníků spojeneckých mocností na území Turecka, uvalení postihů na úředníky, kteří zatajili přítomnost takových osob a pro ustanovení trestního řádu, který by postihl Turky, kteří se dopustili válečných zločinů na zajatcích a příslušnících spojeneckých mocností (215. č.). Turecká vláda se zavazuje vrátit všechny předměty, vybavení, zbraně, peníze, cenné papíry, dokumenty a osobní věci zabavené válečným zajatcům spojených mocností (216. č.).

Sekce číslo II. stanovuje přístup k válečným hrobům. Místa, na kterých padli spojenečtí vojáci, nacházející se na území Turecka, budou předána Británii, Francii a Itálii, aby na těchto místech mohly vybudovat hřbitovy, nebo vztyčit památníky připomínající jejich zemřelé. Řecko musí na nově nabytém území poskytnout stejná práva těmto státům (218. č.). Takové území musí být výše zmíněnými státy upřesněno do 6 měsíců od vstupu smlouvy v platnost a nesmí být zneužito k jinému účelu, než je ve smlouvě stanoveno (219. č.). Legislativa potřebná k těmto úkonům musí být v Turecku a Řecku schválena do 6 měsíců (220. č.). Británie, Francie a Itálie mohou svěřit tyto povinnosti komisi, která se o hroby postará (221. č.). Území odpovídající této sekci nebude nikdy podrobena žádnému typu zpoplatnění a musí k nim být zajištěna přístupová cesta a vodní zásoby pro zavlažování (222. č.). Jakékoli poškození hrobů nebo památníků musí být podrobena postihu (223. č.). Smluvní strany se navzájem zavazují k udržování hrobů a památníků nejen padlých vojáků, ale i internovaných civilistů, kteří zemřeli v zajetí. Obě strany si předají seznam mrtvých a pozici jejich hrobů (224. - 225. č.).

3.7. Sedmá část smlouvy ze Sèvres – Sankce

Turecko uznává právo Spojenců na souzení válečných zločinců provinilých vůči zákonům a zvyklostem války (226. č.). Osoba, která se provinila proti

válečným zákonům, bude souzena zemí, proti jejichž občanům spáchala válečný zločin (227. č.). To samé platí i pro státy vzniklé na území bývalé Osmanské říše. Tyto státy musí všemi prostředky zajistit předání předvolaných osob spravedlnosti (229. č.). Turecko se zavazuje předat spojeneckým mocnostem strůjce masakrů, které proběhly za válečného stavu na území Osmanské říše k 1. srpnu 1914. Takové osoby bude soudit tribunál vytvořený Spojenci, nebo Společností národů (230. č.).

3.8. Osmá část smlouvy ze Sèvres – Finanční ustanovení

Tato část popisuje proces převzetí tureckého finančního sektoru Spojenci, jako protislužbu za prominutí reparací, kterým by jinak Turecko čelilo. Dochází k ustanovení finanční komise kontrolující turecké hospodářství a hlavně rozpočet. Tím že se Turecko přidalo do války na straně Německa a Rakousko-Uherska, způsobilo spojeneckým mocnostem ztráty a oběti všeho druhu, za které by měla nést plně odpovědnost. Hlavní mocnosti však reflektují stav Turecka, které by nemohlo splatit celkovou výši reparací a vzdávají se nároku na jejich vyplacení, kromě některých podmínek stanovených v této sekci a sekci ekonomické. K pomoci při obnově Turecka je stanovena finanční komise, pod vedením zástupců Velké Británie, Francie a Itálie, jejichž schůzek se bude účastnit i konzultativní zástupce za Turecko (231. č.). Finanční komise je vytvořena k tvorbě opatření, která by šetřila a zvyšovala turecké zdroje. Turecký rozpočet prezentovaný každoročně parlamentu ministrem financí musí být předem schválen finanční komisí a bez ní nesmí být v rozpočtu provedena žádná změna. Dále také finanční komise dohlíží na plnění schváleného rozpočtu, nebo na finanční předpisy Turecka a vyžaduje právo na regulaci turecké měny (232. - 233. č.). Turecká vláda se zavazuje, že bez souhlasu finanční komise neujedná žádnou interní, ani externí půjčku (234. č.). Veškeré zdroje Turecka, které nemají platit veřejný osmanský dluh, budou využity na splacení dvou různých poplatků. V první řadě poslouží k zaplacení výdajů na okupační jednotky nacházející se na území odděleném od Turecka podle smlouvy a to zpětně od 30. října 1918. Dále poslouží k zaplacení

ztrát občanů spojeneckých mocností, a to jak movitých, tak fyzických (236. č.). Státy, které vznikly odtržením od území Osmanské říše buď jako důsledek balkánské války v roce 1913, nebo v důsledku této smlouvy, musí pokračovat v každoročním placení poplatků osmanského veřejného dluhu vzniklého před 1. listopadem 1914 (241. č.). Dluh je rozdělen na dva okruhy. Do prvního okruhu jsou začleněny půjčky do období balkánské války přesně do 17. října 1912 a ty budou splaceny Tureckem a balkánskými státy včetně Albánie. Půjčky uskutečněné po 17. říjnu 1912 budou spláceny Tureckem a nově vzniklými státy v Asii. Období je uzavřeno 1. listopadem 1914 (242. č.). Výše splátky bude rozhodnuta finanční komisí co nejdříve po jejím vytvoření (244. č.). Jako hlavní výběrčí dluhů byla určena Správa osmanského veřejného dluhu skládající se ze zástupců Velké Británie, Francie a Itálie, která má právo asistovat tureckému ministerstvu financí (246. č.). Na tyto články navazuje podrobný popis pravomocí finanční komise a Správy osmanského veřejného dluhu, kterým Turecko přenechává veškerou správu financí (250. - 256. č.).

Osmá část smlouvy ze Sèvres odpovídá požadavkům Francie a francouzských držitelů investic nacházejících se na území bývalé Osmanské říše. I přes prvotní nesouhlas s rozdělením území Osmanské říše došlo k zajištění investic, které budou splácet všechny nově vzniklé státy podle stanovených pravidel.

3.9. Devátá část smlouvy ze Sèvres – Ekonomická ustanovení

I. sekce této části pojednává o obchodních vztazích mezi Spojenci a Tureckem. Spojenecké mocnosti znovu ustanovují režim kapitulací⁵, který vyplývá ze smluv podepsaných před 1. srpnem 1914 a obnovují ujednání a smlouvy, které byly zrušeny na začátku první světové války a z nichž vyplývají významné obchodní benefity pro spojenecké mocnosti. Dochází také k prohlubování pravomocí finanční komise (261. - 264. č.). Co se týká lodní

⁵ Slovo kapitulace neplní význam slova „vzdát se“. Vzniklo přepisem latinského slova *capitulae*, množné číslo pro kapitolu či nadpis. Díky režimu kapitulací se na zahraniční křesťanské obchodníky přicházející do Osmanské říše nevztahovala jurisdikce místní, ale přinášeli si své vlastní zákony, kterými se museli řídit a podle nich byli souzeni. Byli zároveň osvobozeni od placení daní (Anderson 1939: 12–19).

dopravy musí Turecko uznat stejné pravomoci lodím spojeneckých mocností a lodím nově vzniklých států, jako dávají lodím svým (265. č.). Turecko přislíbujze zavedení takové legislativy, která by chránila zboží jakékoli spojenecké mocnosti proti nekalé konkurenci, padělání, a k ochraně regionálních označení (266. - 267. č.). Pokud se Turecko bude zúčastňovat mezinárodního obchodu, nesmí si nárokovat výsady, které by ho zvýhodňovaly oproti Spojencům (268. č.).

II. sekce hovoří o smlouvách týkajících se obchodních ujednání, které jsou v textu jmenovitě vypsány. Zmíněny jsou i smlouvy týkající se poštovních smluv či radiotelegrafického spojení (269. - 271. č.). Vstoupením smlouvy v platnost se ruší veškerá ujednání mezi Tureckem a Centrálními mocnostmi, která byla ujednána po 1. srpnu 1914 (275. č.). To samé se týká i smluv s Ruskem (277. č.). Spojenci si nárokují doložku nejvyšších výhod (279. č.). Podepsáním této smlouvy všichni signatáři souhlasí s opiovou konvencí z roku 1912 (280. č.).

Sekce číslo III. řeší právní přístup k různým typům vlastnictví, jako je průmyslové, literární či umělecké. Práva na tato vlastnictví jsou znovu etablována předválečným vlastníkům, ale jen těm, kterým nebyla během války odebrána. Turecko ani jeho občané nemůžou žalovat spojenecké mocnosti za využití jakéhokoli tureckého vlastnictví během války (281. č.). Definována byla i práva na využívání licencí a ochranných známek (284. - 285. č.).

Ve IV. části se řeší práva na majetek, který byl zabaven občanům spojeneckých států během války na území Turecka od 1. srpna 1914. Takový majetek musí být vrácen původním majitelům bez jakéhokoli poplatku. Pokud však došlo k poškození majetku, má původní majitel nárok žádat kompenzaci, jejíž výše bude stanovena arbitrážní komisí ustanovenou Společností národů (287. č.). Vliv na majetek, práva a zájmy tureckých společností v zahraničí mohou být zrušeny místními vládami (293. č.). Půlroční zákaz platí na manipulování s majetkem Centrálních mocností, o kterém se bude rozhodovat později (295. č.).

3.10. Desátá část smlouvy ze Sèvres – Letecká navigace

Spojenci žádají po Turecku naprostou svobodu pohybu svých letounů nad tureckou pevninou i mořem bez nutnosti přistání letounu na pevnině (318. - 319. č.). Všechna letiště používaná k mezinárodní přepravě musí být otevřená pro veškeré spojenecké letouny. V oblastech bez řádného letiště mohou Spojenci Turecku nakázat jejich postavení a to během prvního roku funkčnosti smlouvy (320. č.). Letadla spojeneckých mocností musí mít stejná práva, jako mají letadla všech ostatních zemí, včetně tureckých. To se týká i komerčních vnitrostátních letů, kde mají spojenci obdržet stejné výsady jako letadla turecká (320. - 323. č.). Podmínky stanovené touto částí budou platit až do doby, kdy se Turecko stane členem Společnosti národů (327. č.).

3.11. Jedenáctá část smlouvy ze Sèvres – Přístavy, vodní cesty, železnice

V části jedenácté se tvůrci smlouvy zabývají zákony týkající se svobody přepravy na různých typech dopravních prostředků. Jsou zde ustanoveny mezinárodně významné přístavy a řeky, zaručující spojencům svobodný přístup do těchto míst. Důležitou částí je také správa telegrafní, telefonní a podmořské sítě. Turecko se zavazuje ke garanci svobody tranzitu osob, zboží, plavidel, vozů, vagónů a poštovních zásilek na všech typech cest určených pro mezinárodní tranzit. Například na železnici, splavné vodní cestě nebo kanálu (328. č.). Spojenci si opět nárokují stejné podmínky pro své lodě, jako mají lodě Turecka (334. č.). Speciální předpisy jsou věnovány přístavům s mezinárodním významem. Těmito přístavy jsou Konstantinopol, Haidar Pasha, Smyrna, Alexandretta, Haifa, Basra, Trebizond a Batum. V nich budou vymezena svobodná pásma, která mohou svévolně využívat všechny státy Společnosti národů (335. - 336. č.). Autoři kladou velký důraz na rovnost v jakémkoli ohledu mezi jednotlivými státy, využívající mezinárodní přístavy. Text podrobně řeší způsob uplatňování cel a způsob vykládky a nakládky ve svobodných pásmech (341. - 344. č.). Veškeré dohady mezi státy řešící problematiku přístavů budou rozhodnuty podle předpisů

Společnosti národů (345. č.). Kromě přístavů byla za mezinárodně důležitou prohlášena i řeka Marica, která bude pod dohledem mezinárodní komise skládající se ze států, přes které tato řeka protéká a z Británie, Francie a Itálie (346. - 347. č.). Za účelem zajištění přístupu Turecka do Středozemního a Egejského moře je Turecku na územích a přístavech oddělených od Turecka poskytnuta svoboda tranzitu (349. č.). V přístavu Smyrna bude Turecku na dobu neurčitou pronajata plocha, sloužící v režimu svobodného pásma pro přepravu zboží do Turecka (350. č.). Jako u všech předešlých typů transportů si i u železnice Spojenci vymezují právo na ty nejlepší typy služeb a tarifů a to minimálně takové, jaké jsou poskytované tureckým transportům (353. č.). V textu jsou dále popisovány podmínky, které musí splňovat železniční soupravy či železniční dráha (358. - 360. č.). Pokračující články pojednávají o dělbě vodních zdrojů mezi nově vzniklými státy, rozvodu telegrafních a telefonních drátů napříč Tureckem či předání správy podmořských kabelů spojeneckým mocnostem (363. - 367. č.). Jakékoli rozchody ve výkladu této části smlouvy mezi jednotlivými smluvními stranami bude řešit Společnost národů (369. č.).

3.12. Dvanáctá část smlouvy ze Sèvres – Práce

V této části se hovoří o právech pracujících, jejichž práva jsou do budoucna garantována signatáři této smlouvy (374. č.). Pro dohled nad dodržováním práv pracujících a závazků smluvních stran bude vytvořena organizace skládající se z Valného shromáždění složeného ze zástupců států a Mezinárodního úřadu práce (375. č.). Články se vyjadřují k samotné struktuře, fungování takovéto organizace a jejímu jednacímu řádu (376. - 386. č.). Smluvní strany se shodují na tom, že by se organizace měla zaměřit hlavně na zavedení těchto práv: nárok zaměstnance na mzdu, adaptace osmihodinové směny, alespoň jednodenní odpočinek během týdne připadající na neděli, zrušení dětské práce, nebo rovné mzdy bez rozdílu pohlaví (414. č.).

3.13. Třináctá část smlouvy ze Sèvres – Rozličná ustanovení

Turecko se zříká jakýchkoli peněžních nároků od spojeneckých mocností, které vznikly před podepsáním smlouvy a nebyly proplaceny (417. č.). Turecko uznává všechny předpisy a příkazy týkající se tureckých lodí a zboží (418. č.). Během šesti měsíců musí Turecko navrátit všem spojeneckým mocnostem trofeje, archivy a historické cennosti, které jim za války zabavilo. Je zde také definováno zacházení s historickými předměty a důležitými dokumenty, archivy, rejstříky, vlastnickými listinami či plány (420. - 425. č.). Veškeré soudní příkazy vydané Spojenci na území Turecka od 30. října 1918 až doby, kdy vejde v platnost tato smlouva a vznikne nový turecký soudní aparát. Turecko je povinno respektovat a zajistit výkon těchto rozhodnutí (426. č.). V případě, že smlouva stanovuje vyřešení jakékoli otázky samostatnou dohodou mezi dvěma státy, stávají se mediátorem spojenecké mocnosti do doby, než se Turecko stane členem Společnosti národů (430. č.). Do šesti měsíců od vstupu smlouvy v platnost musí Turecko adekvátně přijmout nové zákony tak, aby odpovídaly potřebám této smlouvy (431. č.). Smluvní strany se dohodly na tom, že pokud vstoupí Rusko do Společnosti národů, může přistoupit k této smlouvě. První úpravy znění smlouvy bez změny jejího významu se uskuteční po ratifikování textu vládami tří ze čtyř hlavních spojeneckých mocností na jedné straně a Tureckem na straně druhé. Po zahájení tohoto procesu začne smlouva platit ve všech signatářských zemích, které smlouvu ratifikují (433. č.).

4. Situace po podepsání smlouvy ze Sèvres

Po zdoluhavých měsících vyjednávání a diplomatických roztržek se konečně Spojenci dohodli na finální podobě poslední Versailleské smlouvy. Ne všichni však byli s jejím zněním spokojeni a již při podepsání si byli vědomi, že pokud nedojde alespoň k minimálním úpravám smlouvy, bude velice těžké ji uplatnit⁶ (Macfie 1983: 57).

K prvním událostem, které poukazovaly na špatnou stabilitu základů sèvreské smlouvy, došlo již tři měsíce po podpisu smlouvy. Řečtí obyvatelé, nespokojení se zahraniční politikou své vlády, při volbách v listopadu 1920 zvolili zástupce roajalistů, kteří nahradili vládu bývalého řeckého premiéra Venizelose. Ten byl považován za důležitého a blízkého spojence mocností angažujících se na Blízkém východě, v první řadě Velké Británie. Problém v této politické výměně byla roajalistická podpora krále Konstantina, který byl z Řecka vyhnán Spojenci v roce 1917 jako zrádce a kolaborant s Němci, protože se odmítl zapojit do války na straně Dohodových mocností a chtěl zachovat Řecko neutrální. Spojenci si nebyli jisti důvěryhodností této vlády podporující pro ně nepřátelského vladaře a začali tak polemizovat nad oprávněností řeckých územních nároků (Palmer 1996: 267; Karvounarakis 2000: 174). Ve francouzském parlamentu se poslední měsíce ozývaly názory, že by měla Francie přerušit své závazky na Blízkém východě, opustit Kilíkii, uzavřít mír s kemalisty a soustředit veškeré své zdroje na zabezpečení vlivu v Sýrii. Nový francouzský premiér Leygues si uvědomil, že nebude lehké Británii přesvědčit o nutnosti úpravy smlouvy, a tak využil Venizeloseva pádu k nakousnutí této problematiky a sešel se s Lloydem Georgem v Londýně 26. listopadu 1920. Zde se ukázalo, že usednutí Konstantina v čele řecké vlády pro Velkou Británii neznamena změnu jejich zahraniční politiky vůči Řecku. Bude se nadále snažit, aby Řecko zůstalo na svých pozicích v Malé Asii. Premiéři se nakonec dohodli, že se nejprve přesvědčí o plánech řecké vlády z úst nového premiéra a podle jeho odpovědi se pak přizpůsobí. Pokud zůstane smlouvě

⁶ viz příloha č. 6

loajální a ponechá své jednotky v Malé Asii, smlouva bude nadále platit beze změn. Pokud odmítne, smlouva se rozpadne a přistoupí se k její revizi. I přes velké rozepře se po připojení italského ministra zahraničí Sforziho Spojenci dohodli na postupu vůči nedávným změnám v řecké politice. V první řadě informují řeckou veřejnost o tom, že pokud usedne Konstantin opět na trůn, zastaví Řecku finanční pomoc a jeho korunovaci budou považovat jako nepřátelský akt. Britové tak přistoupili na francouzský požadavek varovat řecký lid před podporou Konstantina a Francouzi naopak přistoupili na zachování stávající smlouvy, i když dali jasně najevo, že by si revizi přáli (Macfie 1983: 58–60). Řecký lid výhružky Spojenců nevyslyšel, Konstantina na trůn opět dosadil a Spojenci byli nuceni uvalit na Řecko sankce. Francie tuto politickou rošádu využila k opětovnému zpochybnění řeckých nároků na území popsaná ve smlouvě a vyzvala k jejich revizi. Korunovaný král Konstantin se však rozhodl, že bude pokračovat v tažení, které započal jeho rival Venizelos (Mango 2010: 66–67).

Britská politika po listopadu 1920 týkající se Řecka a jeho nároku na oblasti evropské a asijské části Turecka se skládala z řady ústupků vůči francouzským požadavkům a rozpolceného postoje vůči Řecku, který se časem zhoršoval. Na druhé straně se Kemalovi dařilo upevňovat jeho pozici za pomoci Francie, Itálie a bolševického Ruska. Důvodů k takovému přístupu měla Británie více. Snažila se zachovat si s Francií dobré vztahy. Její lidské a materiální zdroje byly po dlouhé válce a imperiálních výdajích vyčerpány, což činilo militární akci a pomoc Řecku neuskutečnitelnou. Veřejné mínění nebylo nakloněno akcím, kterých se Velká Británie na Turecku dopouštěla. Nakonec ani britské vojenské špičky nebyly přesvědčeny, že by mohlo Řecko ve válce porazit nacionální povstalce, a proto Británie neučinila maximum, aby pomohla Řecku zvítězit. Čekala totiž na vývoj událostí a na to, jestli nebude potřeba se přiklonit na stranu kemalistů (Karvounarakis 2000: 175–176). Rok 1920 se stal zkouškou pro Kemala Atatürka a jeho nacionální hnutí. Během tohoto roku válčil najednou s jednotkami Řeků, Arménů, Francouzů a nakonec i s jednotkami sultána, jenž kemalisty prohlásil za bojovníky proti Islámu. Všechny tyto výzvy však nacionální hnutí vyřešilo

a pokračovalo ve svém úsilí osvobodit všechny Turky od cizí nadvlády (Ahmad 1993: 50).

Britové se tedy ze začátku bránili proti revizi smlouvy, nicméně jejich postoj v návaznosti na pád Venizelose nevydržel a 20. ledna 1921 britská vláda dospěla k závěru, že sèvreská smlouva již nemůže být uplatňována v původním znění (Karvounarakis 2000: 174–175). Kvůli pokračujícím neshodám ohledně sèvreské smlouvy byla svolána v únoru 1921 konference do Londýna. U stolu zasedli zástupci sultánova kabinetu, nacionálního hnutí, Velké Británie, Francie a Itálie. Měli za úkol vyjednat možnou revizi smlouvy (Shaw-Shaw 1977: 358). Na jednání byly navrženy jen minimální změny řeckých nároků v sèvreské smlouvě, které byly nakonec stejně odmítnuty jak Řeckem, tak tureckými nacionalisty. Vzhledem k okolnostem nechtěly Francie ani Itálie sultána či smlouvu bránit a proto neváhaly, když se jim naskytla příležitost na této konferenci místo vyjednávání ratifikace smlouvy ze Sèvres podepsat s kemalisty separátní dohody (Palmer 1996: 266–267, Karvounarakis 2000: 176). Tato konference jasně ukázala, že jednota spojeneckých mocností již není aktuální a revize smlouvy je nevyhnutelná. Navíc se v té době mocnosti setkávaly s velkou domácí kritikou postupu na Blízkém východě (Ahmad 1993: 50). Italové se z jihozápadní části Anatólie, nacházející se jižně od řecké oblasti Smyrna, rozhodli stáhnout v dubnu 1921. Nedlouho poté Francouzi navázali kontakt se zástupci nacionálního hnutí a 8. června 1921 dorazila do Ankary diplomatická mise v čele s Henry Franklin-Bouillonem. Tam chtěli francouzští zástupci uzavřít dohodu o stažení francouzských vojsk z oblasti jižní Anatólie. Nejdříve se však potřebovali ujistit, že Kemal ustojí řecký tlak ze západní Anatólie, a tak s podpisem dohody čekali na vhodnou příležitost (Mango 2010: 68).

Řecko spustilo masivní ofenzivu 23. března 1921 na dvou frontách. Ze severu zaútočilo na Eskişehir a z jihu na Afyon Karahissar (Macfie 1983: 68). Při této ofenzivě dokázalo porazit jednotky kemalistů a zatlačit je dál na východ. V tu chvíli byla armáda Atatürka otřesena a ubývala na síle. Atatürk se rozhodl svoje pozice opevnit východně od Ankary (Mango 2010: 69–70). Bitva, která se stala

posledním výpadem řeckých jednotek s cílem obsadit Ankaru, započala 13. srpna 1921 na řece Sakarya a po dvaceti dvou dnech skončila vítězstvím jednotek Ankary (Macfie 1983: 73). K vítězství ankarských jednotek nejvíce pomohla masivní mobilizace a první dodávka ruských zbraní určená pro tureckou rezistenci vůči řeckým výpadům (Mango 2010: 70). Tato bitva přesvědčila Francouze o tom, že se váhy sil přiklonily na stranu Ankary. Řecko již nebylo schopné porazit jednotky Kemala a zdálo se, že Kemal brzy dosáhne svého cíle - osvobození celé Anatólie od zahraniční nadvlády. V reakci na vývoj řecko-turecké války, ve které začalo Řecko prohrávat, vznikla 20. října 1921 Franklin-Bouillonova dohoda. Tato dohoda ustanovovala hranici mezi Tureckem a Francouzi ovládanou Sýrií. Turecko uznalo severní hranici francouzské Sýrie a Francie se jako protislužbou stáhla z okupovaného území na jihu Anatólie. Tím Francie uvolnila Kemalovy jednotky na jihu Turecka, které mohl přesunout na západní frontu, kde se připravoval na výpad proti řeckým pozicím (Shaw-Shaw 1977: 361). Od tohoto okamžiku tedy bylo jasné, že řecké nároky již nejsou garantovány spojeneckou frontou, ale jen Velkou Británií (Mango 2010: 72).

Na konci března 1922 se setkali ministři zahraničí z Británie, Francie, Itálie a ankarské vlády v Paříži (Mango 2010: 73). Zde nabídli ministru zahraničí z turecké nacionalistické vlády okamžité příměří, které by následovalo jednáním o nové mírové smlouvě. Nacionalisté by takovou nabídku přijali jen v případě, že by došlo k okamžitému stažení všech cizích jednotek z tureckého území (Shaw-Shaw 1977: 361). To odmítlo pro změnu Řecko, které se nechtělo vzdát svých nároků na území přiřknutá smlouvou ze Sèvres. Řecko otřesené porážkou na řece Sakaryi hledalo jakoukoliv možnost, jak si pojistit a stvrdit svoji pozici na Balkáně a Anatólii, a tak v průběhu července 1922 hrozilo okupací Konstantinopole, kterou chtělo využít jako páku při případném vyjednávání s Kemalovými zástupci. To však vyprovokovalo ostatní spojence a poprvé se všichni postavili proti řeckému rozhodnutí s varováním, že pokud takto učiní, Spojenci budou nuceni proti řeckému rozhodnutí zakročit silou (Mango 2010: 73). Řecké vyčerpání z dlouhých a táhnoucích se konfliktů, které trvají nepřetržitě od 1. světové války, se značně

poznamenal na stabilitě a bojeschopnosti jednotek nasazených v Anadolii. Oslabení Řekové byli zaskočeni nečekanou ofenzivou ankarských jednotek, které zaútočily na řecké pozice 26. srpna 1922. Dokázaly je prorazit a zastavily se až ve Smyrně, kterou 13. září 1922 dobyly (Palmer 1996: 268). Kemal tak mohl 18. září 1922 prohlásit, že došlo ke zničení veškerých řeckých vojsk na území Turecka a osvobození Anadolie. Tímto vítězstvím bylo dovršeno tažení vůči jediné zemi, která měla odhodlání vzdorovat jednotkám Ankary. Mustafa Kemal tak konečně vyřešil problém Malé Asie a jeho pozornost se mohla obrátit na oblast Úžin a východní Thrákii. Jak se jeho jednotky přibližovaly k hranicím oblasti Úžin, zvyšovala se možnost střetnutí britských vojáků chránících toto území s postupujícími nacionalisty. Britské velení vyzvalo Kemala, aby se od tohoto území stáhnul a respektoval jeho neutrální statut. Zároveň britská vláda požádala Francouze a Italy, aby jí pomohli v případě nutnosti s odražením Kemalových jednotek (Shaw-Shaw 1977: 363). Tato situace vešla do historie jako Chanacká krize, která trvala od poloviny září do poloviny října 1922 (Mango 2010: 79). Francouzské a italské jednotky se však z oblasti Úžin stáhly a ponechaly britské jednotky samotné. Aby došlo ke snížení napětí v oblasti Úžin, vyzval generál Harington 27. září 1922 řeckou flotilu k opuštění konstantinopolské metropole. Ve stejný den došlo v Řecku k sesazení krále Konstantina z trůnu a návratu válečného spojence Venizelose k moci. Později byly řecké jednotky donuceny Brity stáhnout se až za řeku Maricu. Tyto události vedly k tomu, že se Kemal uvolil k zahájení diskuzí ohledně příměří (Shaw-Shaw 1977: 363–364). Příměří z Mudanyi bylo podepsáno 11. října 1922 a požadovalo stažení řeckých jednotek z Thrákie, která bude předána nejprve Spojencům a posléze Turecku. Na oplátku Turecko uzná okupaci oblasti Úžin a Konstantinopole. Obě strany se dohodly, že dojde co nejdříve k uskutečnění konference, kde bude vytvořena nová mírová smlouva (Mango 2010: 82). V té době byla ještě pořád funkční mezinárodně uznávaná vláda v Konstantinopoli v čele se sultánem. Kemal chtěl původně tuto otázku ponechat až na dobu, kdy bude podepsána nová smlouva a zaručena turecká nezávislost, nicméně řešení se naskytlo dříve (Shaw-Shaw 1977: 364–365). Británie na plánovanou konferenci pozvala obě turecké vlády, z Ankary i Konstantinopole.

V tu chvíli si Kemal uvědomil, že konstantinopolská vláda by teď, v době míru, nemusela být svolná k předání moci. Proto se rozhodl ve Velkém národním shromáždění prosadit legislativu, která zrušila sultanát. V důsledku těchto opatření došlo k rozpuštění konstantinopolské vlády. Poslední sultán Mehmed VI uprchl do vyhnanství, kde také zemřel (Ahmad 1993: 50–51). Měsíc po podepsání příměří se sešli zástupci obou stran ve švýcarském Lausanne, kde došlo k vyjednání nové smlouvy nahrazující smlouvu ze Sèvres z roku 1920. Oblast Úžin zůstala pod mezinárodní kontrolou Komise, všechny řecké zisky vyplývající ze sèvreské smlouvy byly anulovány a Turecko tak nabylo zpět oblast Thrákie a celou Anatólii. Smlouva stanovila proces nezbytné výměny občanů mezi Tureckem a Řeckem. Turecko se nakonec dohodlo na zaplacení dvou třetin osmanského veřejného dluhu. Režim kapitulací byl zrušen úplně a nebyly nárokovány žádné poválečné reparace. Oproti předešlé smlouvě se tato nezabývala nároky Kurdů ani Arménů na národní stát. Po zdlouhavém úsilí došli Turci k vysněnému cíli pod vedením Mustafí Kemala Atatürka. Dokázali se postavit tvrdým restrikcím sèvreské smlouvy a vybojovat zpět svoji ztracenou suverenitu (Howard 2001: 89–90). Smlouva z Lausanne byla podepsána 24. července 1923 (Macfie 1983: 57).

5. Politicko-geografické důsledky smlouvy ze Sèvres

Smlouva, o které tato práce pojednává, rozdělovala obrovské území Osmanské říše rozkládající se od Evropy až po severní Afriku. Podmínky v ní stanovené ponechaly bývalému impériu pouze oblast obývanou Turky, což vyústilo ve vznik několika nových státních útvarů generujících geopolitické otázky. Sèvreská smlouva počítala se vznikem samostatných států Arménie (88. č.) a Kurdistánu (62. č.) a ustanovovala mandátní území nad arabskými oblastmi pod správou Velké Británie a Francie (94. - 97. č.) či vytvoření neutrální oblasti Úžin (37. - 61. č.). Největším problémem se nakonec staly zisky Řecka, které nabylo oblasti nacházející se ve východní Thrákii, ostrovy v Egejském moři (84. – 87.) a město Smyrna, nacházející se na západním břehu Anatólie (65. – 83. č.). Tyto zisky však nebylo schopno ubránit proti nacionálnímu hnutí Kemala Atatürka.

5.1. Arménie

Arménie je smlouvou uznána jako suverénní stát (88. č.) a jsou k ní přiřazeny čtyři provincie rozkládající se na severovýchodě Turecka (89. č.). Finální úpravu hranic ve vilayetech pak má podle smlouvy stanovit prezident Spojených států amerických v arbitráži mezi Tureckem a Arménií (89. č.). Komise ustanovená za účelem vytvoření hranic s Tureckem započala svoji práci okamžitě po podepsání smlouvy ze Sèvres. Jejím plánem bylo stanovit hranice s ohledem na etnické, náboženské, ekonomické, geografické a vojenské faktory dané oblasti (Papian 2007: 259). Prezident Woodrow Wilson podepsal závěry hraniční komise 22. listopadu 1920. Tím vznikla oficiálně tzv. „Wilsonovská Arménie“⁷ (Papian 2007: 261). Období sjednocené Arménie nemělo dlouhého trvání. Ještě předtím než byla hranice vyznačena na mapách, turečtí nacionalisté v září 1920 zahájili vojenskou operaci chránící jejich zájmy na severovýchodě Anatólie a zabrali oblasti, které měly nově připadnout Arménii (Howard 2001: 88). Po rozpadu

⁷ viz příloha č. 7 a 8

arménské armády bylo podepsáno příměří mezi Turky a Armény, při kterém Turecko nabylo zpět svá území. Zbytek Arménie zanedlouho obsadilo bolševické Rusko a tím sen o „Wilsonovské Arménii“ skončil (Mango 2010:61).

5.2. Kurdistán

Po konci první světové války začala být aktuální otázka kurdské menšiny. S tím jak Atatürk navázal kontakt s bolševiky, tak se začala Velká Británie obávat o stabilitu svého postavení v Mezopotámii a projevila zájem vytvořit nárazníkový stát, který by odděloval Turecko od jejich tammích zájmů. Takovým státem se měl stát Kurdistán (Yildiz 2005: 13–14). Autonomní oblast Kurdistán měla být podle smlouvy vytvořena jižně od Arménie, východně od řeky Eufrat a jižně od hranic Turecka se Sýrií a Mezopotámií (62. č.). Rok od vstupu smlouvy v platnost by se navíc tato oblast mohla připomenout Společnosti národů a získat úplnou samostatnost. K takovému státu by pak mohl být přiřčen i vilayet Mosul obývaný Kurdy (64. č.). I přes to, že byla Kurdům v rámci smlouvy ze Sèvres přislíbená autonomie a možná samostatnost, se realita vyvíjela jiným směrem. Atatürk obsadil celé území Anatólie a to vyústilo k vyjednávání nové mírové smlouvy v roce 1923 v Lausanne (Rubin 2016: 11). I přes původní podporu kurdských práv na suverénní území se Británie při nových jednání v této záležitosti nevyjadřovala, aby nedošlo k narušení jejich geopolitických zájmů v oblasti. Kurdští zastupitelé nebyli k vyjednávání nové smlouvy ani pozváni. Smlouva z Lausanne se tedy k problematice kurdské menšiny vůbec nevyjadřuje, i když v té době tvořila jednu třetinu celkového obyvatelstva. K vytvoření Kurdistánu tedy nedošlo a tento národ zůstal rozdělen mezi pět států: Turecko, Irák, Írán, Sýrii a Sovětský svaz (Yildiz 2005: 15).

5.3. Řecké oblasti

Mírová smlouva ze Sèvres přiřknula Řecku bývalá teritoria Osmanské říše, nacházející se v Evropě a zároveň pobřežní oblast města Smyrny, nacházející se v Anatólii (66. - 86. č.). Území nacházející se v Evropě nebyla pro Řecko žádný

problém obsadit. Mnohem více síly museli Řekové vynaložit na zabezpečení svých požadavků v Anatolii. Zde se vylodili již v polovině roku 1920. Tím započala řecko-turecká válka. Řekové ze začátku invaze situaci plně ovládali a zatlačili Turky až hluboko do vnitrozemí. Zde se však karta obrátila, když nacionalisté vyhráli bitvu na řece Sakarya. Od té doby Turci tlačili Řeky zpět na pobřeží, což vyústilo v obsazení Smyrny a Řekové se museli vzdát svých oblastí v Anatolii a i části evropského území, kde byli nuceni se stáhnout za řeku Maricu, aby tak umožnili nová jednání, která měla započít v Lausanne.

5.4. Mandátní území Francie a Velké Británie

Vznik mandátních oblastí pod kontrolou Společnosti národů se dá připisovat americkému prezidentu Woodrow Wilsonovi a jeho delegaci. Díky této iniciativě imperialistické anexe nahradil mandátní systém (Helmreich 1974: 27). Arabská území nacházející se na jih od Turecka (Sýrie, Mezopotámie, Palestina) byla smlouvou předurčena k tomu stát se samostatnými státy pod mandátní správou mocností (podle 22. článku úmluvy o Společnosti národů) do doby, než budou schopny vytvořit si dostatečnou vnitřní i vnější suverenitu (94. č.). O přidělení mandátu rozhodne podle smlouvy Společnost národů (94. č.). O rozdělení této oblasti však došlo mnohem dříve, když se Velká Británie, Francie, Itálie a Rusko dohodly na vytvoření Sykes-Picotovy dohody v roce 1917. Poté co USA vstoupila do války a její prezident Woodrow Wilson zveřejnil americkou představu poválečného uspořádání světa ve svých 14. bodech, bylo jasné, že Sykes-Picotova dohoda nemůže být uplatněna kvůli jejím imperialistickým záměrům (Crozier 1979: 484). Ke schválení mandátů Francie (Sýrie, Libanon) a Velké Británie (Mezopotámie, Palestina) došlo na konferenci v San Remu, která se konala v dubnu 1920, bez konzultace se Společností národů (Helmreich 1974: 302). Rozdělení arabských oblastí bývalé Osmanské říše bylo důsledkem dlouhých diplomatických jednání, která se táhla od roku 1918. Mandátní správa těchto oblastí byla potvrzena dokumenty Společnosti národů, které byly vytvořeny v průběhu roku 1922. Francouzská mandátní správa nad Sýrií a Libanonem, britská

mandátní správa nad Palestinou a Transjordánskem a nakonec správa nad Irákem, kterou zpečetila britsko-irácká smlouva, která stanovila mandátní správu nad tímto nově vzniklým státem (Fromkin 2001: 523–529).

5.5. Konstantinopol a Oblast Úžin

Dle smlouvy zůstala Konstantinopol pod Tureckou suverenitou. Oblast Úžin musela být demilitarizována a stala se neutrálním územím pod správou komise Úžin, která se skládala ze zástupců deseti států. Zaručena byla svoboda plavby pro jakoukoli loď, obchodní či válečnou, pod jakoukoliv vlajkou (35. - 59. č.). Po skončení války byla oblast Úžin okupována spojeneckými jednotkami. Potom co byli Řekové zatlačeni zpět na pobřeží a nakonec i vyhnáni z Anatólie, Turkové svoji pozornost obrátili na oblast Úžin, na kterou tlačili a žádali opuštění spojeneckých jednotek. Italové a Francouzi se stáhli a zbylé britské jednotky dohodly s Tureckem příměří. Po příměří přišlo vyjednávání nové mírové smlouvy, kdy Rusové požadovali, aby správa byla jen pod tureckou mocí. Nicméně v mírové smlouvě z Lausanne byla oblast Úžin opět svěřena pod patronát komise, která by byla zastřešena Společností národů a demilitarizována s možností průplavu pro všechny lodě v době míru i války (Maity 1954: 141–142).

6. Závěr

Poválečná jednání o budoucnosti Osmanské říše započala podepsáním příměří ve městě Mudros 30. října 1918 mezi zástupci Velké Británie a Osmanské říše. To odstartovalo proces, který měl vyřešit tzv. východní otázku a rozdělit oblasti Osmanské říše, která zanikla.

Požadavky jednotlivých aktérů se začaly řešit na mírové konferenci v Paříži v lednu 1919. Další jednání se odehrála také v Londýně v únoru 1920 a italském San Remu v dubnu roku 1920. Během těchto konferencí dostali jednotliví aktéři možnost vyjádřit své nároky, které chtěli promítnout do mírové smlouvy. Mezi nejdůležitější účastníky těchto vyjednávání patří Velká Británie, Francie, Řecko, Itálie, okrajově Spojené státy americké a pak také delegace jednotlivých národností, které si přály nezávislost jako Arméni, Arabové či Židé.

Prvotní požadavky mezi sebou často kolidovaly a vzájemným obrušováním se z nich staly kompromisy, které však mnohdy znamenaly vzestup napětí v oblasti. Velká Británie se snažila zajistit si bezpečnost cest do Indie, získat ropná naleziště a snížit vliv Turků a Rusů na jejich teritoria tím, že vytvoří nárazníkový pás vzniklý z Arménie a Kurdistánu. Francie žádala zachování co největší integrity Osmanské říše, aby zajistila své investice. Domáhala se také svých nároků na oblast Sýrie, Palestiny a Kilíkie, které vyplývají z válečných smluv. Jako Francie tak i Itálie spoléhala na válečné smlouvy a žádala svoji válečnou kořist skládající se z ostrovů ve Středozemním moři, Dalmácii a oblasti Adalie v Anadolii. Řecko, jež se do války připojilo později, využilo věhlasu jejího premiéra Venizelose, kterého značně podporovali britští představitelé. Řekové si kladli nárok na bývalá území Osmanské říše nacházející se v Evropě, ostrovy ve Středozemním moři včetně Kypru a oblast Smyrny, nacházející se na západě Anadolie. Ochráncem menšin a jejich cílů vytvořit národní státy se staly Spojené státy americké, zastupované prezidentem Woodrow Wilsonem. Jeho vize o novém uspořádání Evropy byly shrnuty ve 14 bodech. Své nároky vyřkli i zástupci národností, které obývají území oddělená od Osmanské říše. Arméni, Arabové i Židé si přáli vybudovat své národní

státy, které by byly uznány v mezinárodním systému. Během konferencí, které probíhaly od ledna 1919 až do dubna 1920, se původní nároky přizpůsobovaly tak, aby odpovídaly společnému konsenzu. To vyústilo v podepsání smlouvy ze Sèvres 10. srpna 1920.

Smlouva ze Sèvres pojednává o mírových podmínkách mezi Spojenci a Tureckem. Kromě rozdělení území Osmanské říše smlouva rozhoduje o ochraně menšin, vojenských restrikcích, ekonomických a finančních podmínkách, přístavech a obchodně-transportních prostředcích. Podle smlouvy mělo dojít k ustanovení neutrální oblasti Úžin, rozšíření Arménie, vzniku Kurdistánu, království Hidžáz a mandátních území Sýrie, Mezopotámie a Palestiny, pod správou států k tomu určených Společností národů. Také byly vymezeny řecké nároky na Smyrnu a oblasti nacházející se v evropské části bývalé Osmanské říše. I přes všechny válečné smlouvy garantující Itálii zisky ve Středozemním moři a Anadolii se Italům nepodařilo diplomaticky vybojovat svou válečnou kořist a bylo jim přiřknuto jen pár ostrovů na jihu Egejského moře. Vojenské restrikce se týkaly pozemní armády, námořnictva a letectva. Počet vojska byl omezen na 50 700 mužů, a skládalo se z četníků – 35 000 mužů, podpůrných pluků – 15 000 mužů a sultánovi osobní stráž – 700 mužů. Námořnictvo se podle smlouvy skládalo ze 7 válečných šalup a 6 torpédových člunů, které sloužily k ochraně pobřežních vod. Zbytek lodí muselo Turecko odevzdat Spojencům. Letectvo bylo zrušeno úplně. Turecko se zavázalo postavit před soud strůjce masakrů, které se uskutečnily během války. Dále došlo k ustanovení finanční komise, která převzala správu nad tureckými financemi a rozpočtem. Spojenci ve smlouvě obnovili režim kapitulací, který jim poskytoval obchodní výhody.

Již v době podepsání sèvreské smlouvy bylo většině aktérů jasné, že uplatňování této smlouvy bude značně problematické, pokud se Spojenci nevypořádají s hrozbou Mustafi Kemala Atatürka a jeho nacionálního hnutí. Domácí podpora postupu na Blízkém východě se na konci roku 1920 u jednotlivých mocností hroutila. Důsledkem tohoto fenoménu byla i prohra řeckého premiéra Venizelose v tamních volbách proti rojalistům v listopadu roku 1920 a dosazení neuznaného

krále Konstantina na trůn. Přesvědčení, že by Řekové dokázali porazit jednotky nacionalistů, se snižovalo stejně jako spolupráce mezi samotnými mocnostmi. Na počátku roku 1921 bylo tedy jasné, že musí dojít alespoň k minimálním změnám smlouvy. Proto se sešli zástupci jednotlivých participujících mocností na konferenci v Londýně v únoru 1921, která měla vést k revizi mírové smlouvy. Všechny návrhy byly smeteny ze stolu zástupci kemalistů a Řeků. Francie a Itálie po této zkušenosti navázaly s Ankarou separátní dohody a stáhly se z okupovaného území. To Kemalovi umožnilo soustředit se jen na konflikt s Řeky. Rozhodující bitvou se ukázala být ta na řece Sakarya ze srpna 1921. Zde Kemal dokázal zastavit postup řeckých jednotek. Odtud je zatlačil při ofenzivě, která se uskutečnila v srpnu 1922, až zpět na pláže západní Anatólie a 18. září 1922 vyhlásil vítězství nad řeckou armádou. Po vítězství v Anatólii se pod tlakem ocitla oblast Úžin, která byla pod správou spojenců. Tento tlak vyústil v tzv. Chanackou krizi v říjnu 1922. Aby Kemal zasedl k jednacímu stolu, bylo potřeba, aby se Řekové stáhli i z okupovaných území přiléhajících k oblasti Konstantinopole. Příměří z Mudanyi bylo podepsáno 11. října 1922 a požadovalo stažení řeckých jednotek z Thrákie, která by postupně přešla pod správu Turecka.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo stanovit politicko-geografické důsledky sèvreské smlouvy. Sèvreská smlouva počítala se vznikem samostatných států Arménie a Kurdistánu a ustanovovala mandátní území nad arabskými oblastmi pod správou Velké Británie a Francie či vytvoření neutrální oblasti Úžin. Největším problémem se nakonec staly zisky Řecka, které nabylo oblasti nacházející se ve východní Thrákii, ostrovy v Egejském moři a město Smyrna, nacházející se na západním břehu Anatólie. Tyto zisky však nebylo schopno ubránit proti nacionálnímu hnutí Kemala Atatürka. Arménie z prvotních požadavků na vytvoření Velké Arménie muselo slevit na menší, avšak reálnou možnost stanovenou ve smlouvě. Prezident Woodrow Wilson s pomocí arbitrážní komise stanovil hranice mezi Arménií a Tureckem. K jejich schválení však došlo až ve chvíli, kdy už byly území původně přiřknutá Arménii opět pod vládou Turecka. Osud kurdského státu byl velice podobný arménskému. Po krátké radosti

z potenciální samostatnosti je opět obsadili Turkové. Řecké zisky byly pod největším tlakem. Jejich vojska jediná plně čelila jednotkám nacionalistů, kteří se je snažili vytlačit z Anatólie. Řecko však nestačilo na tlak ankarských jednotek a o své zisky přišlo. Velká Británie a Francie přišly k mandátním správám, které jim do rukou svěřila Společnost národů. Osud Úžin a Konstantinopole nakonec zůstal nadále v rukou Společnosti národů.

Měsíc po podepsání příměří z Mudany se sešli zástupci mocností za účelem sestavení nové smlouvy, která bude odpovídat představám nové mocenské rovnováhy, ve městě Lausanne, kde došlo k podpisu mírové smlouvy 24. března 1923.

7. Seznam literary

Ahmad, Feroz (1993). *The making of modern Turkey* (London, New Yourk: Taylor & Francis Group).

Anderson, Francis Maurice (1939). The Capitulatory Régime. *World Affairs* 102 (1), s. 12–19.

Coppola, Franceesco (1923). Italy in the Mediterranean. *Foreign Affairs* 1 (4), s. 105–114.

Crozier, Andrew J. (1979). The Establishment of the Mandates System 1919-25: Some Problems Created by the Paris Peace Conference. *Journal of Contemporary History* 14 (3), s. 483–513.

DeNovo, John August (1963). *American Interests and Policies in the Middle East, 1900-1939* (Minneapolis: University of Minnesota Press).

Fromkin, David (2001). *A Peace to End All Peace: The Fall of the Ottoman Empire and the Creation of the Modern Middle East* (New York: Henry Holt and Company).

Fry, Michael Graham – Goldstein, Erik – Langhorne, Richard (2002). *Guide to International Relations and Diplomacy* (London, New York: Continuum).

Helmreich, C. Paul (1974). *From Paris to Sèvres, The Partition of the Ottoman Empire at the Peace Conference of 1919-1920* (Columbus: Ohio State University Press).

Howard, Douglas A. (2001). *History of Turkey* (London: Greenwood Press).

Howard, Christopher (1941). The Treaty of London 1915. *HISTORY, New Series* 25 (100), s. 347–355.

Kamrava, Mehran (2013). *The Modern Middle East, Third Edition: A Political History since the First World War* (London, Berkeley, Los Angeles: University of California Press).

Karvounarakis, Theo (2000). End of an Empire: Great Britain, Turkey and Greece from the Treaty of Sevres to the Treaty of Lausanne. *Balkan studies* 41 (1-2), s. 171–182.

Macfie, Alexander, Lyon (1983). The revision of the treaty of Sèvres: the first phase : August 1920-September 1922. *Balkan studies* 24 (1), s. 57–88.

Maity, Anadi Bhusan (1954). THE PROBLEM OF THE TURKISH STRAITS. *The Indian Journal of Political Science*. 15 (2), s. 134–152.

Mango, Andrew (2010). *From the Sultan to Atatürk: Turkey* (London: Haus Publishing).

Montgomery, Alfred Eugene (1972). The Making of the Treaty of Sevres of 10 August 1920. *The Historical Journal* 15 (4), s. 775–787.

Novák, Petr (2011). Sèvreská mírová smlouva s Tureckem (srpen 1920). In: Dejmek, Jindřich, *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému* (Praha: Historický ústav).

Palmer, Alan (1996). *Úpadek a pád Osmanské říše* (Praha: Panevropa).

Papian, Ara (2007). The Arbitral Award on Turkish-Armenian Boundary by Woodrow Wilson (Historical Background, Legal Aspects, and International Dimensions). *Iran & the Caucasus* 11 (2), s. 255–294.

Rubin, Michael (2016). *Considerations for Kurds, Their Neighbors, and the Region* (American Enterprise Institute: Washington).

Satan, Ali. Armenians in the Treaty of Sèvres. *Marmara University* (<http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/en/armenians-in-the-treaty-of-sevres/> 17. 5. 2020).

Shaw, Stanford, Jay– Shaw, Ezel Kural (1977). *History of The Ottoman Empire and Modern Turkey Volume II: Reform, Revolution, and Republic: The Rise of Modern Turkey, 1808-1975* (New York: Cambridge University Press).

Treaty of Peace Between The Allied & Associated Powers and Turkey. In: *Peace Treaties: Various Treaties and Agreements Between the Allied and Associated Powers and the Serb-Croat-Slovene State, Roumania, Bulgaria, Hungary, and Turkey, Together with Certain Other Agreements Signed by the Peace Conference at Paris and Saint Germain-en-Laye* (Washington, U. S. Government Printing Office), s. 316–444. dostupné na: <https://play.google.com/books/reader?id=7c8TAAAAIAAJ&hl=cs&pg=GBS.PA320>.

Yildiz, Kerim (2005). *Kurds in Syria: The Forgotten People* (Pluto Press: London).

8. Přílohy

Příloha č. 1 – Hranice mezi Tureckem a Arménií podle Woodrowa Wilsona

Zdroj: <https://imgur.com/r/Mapporn/15Zq8pv>

Příloha č. 2 – Hranice Kurdistánu stanovené ve smlouvě ze Sèvres

Zdroj: https://www.edmaps.com/html/kurdistan_in_seven_maps.html

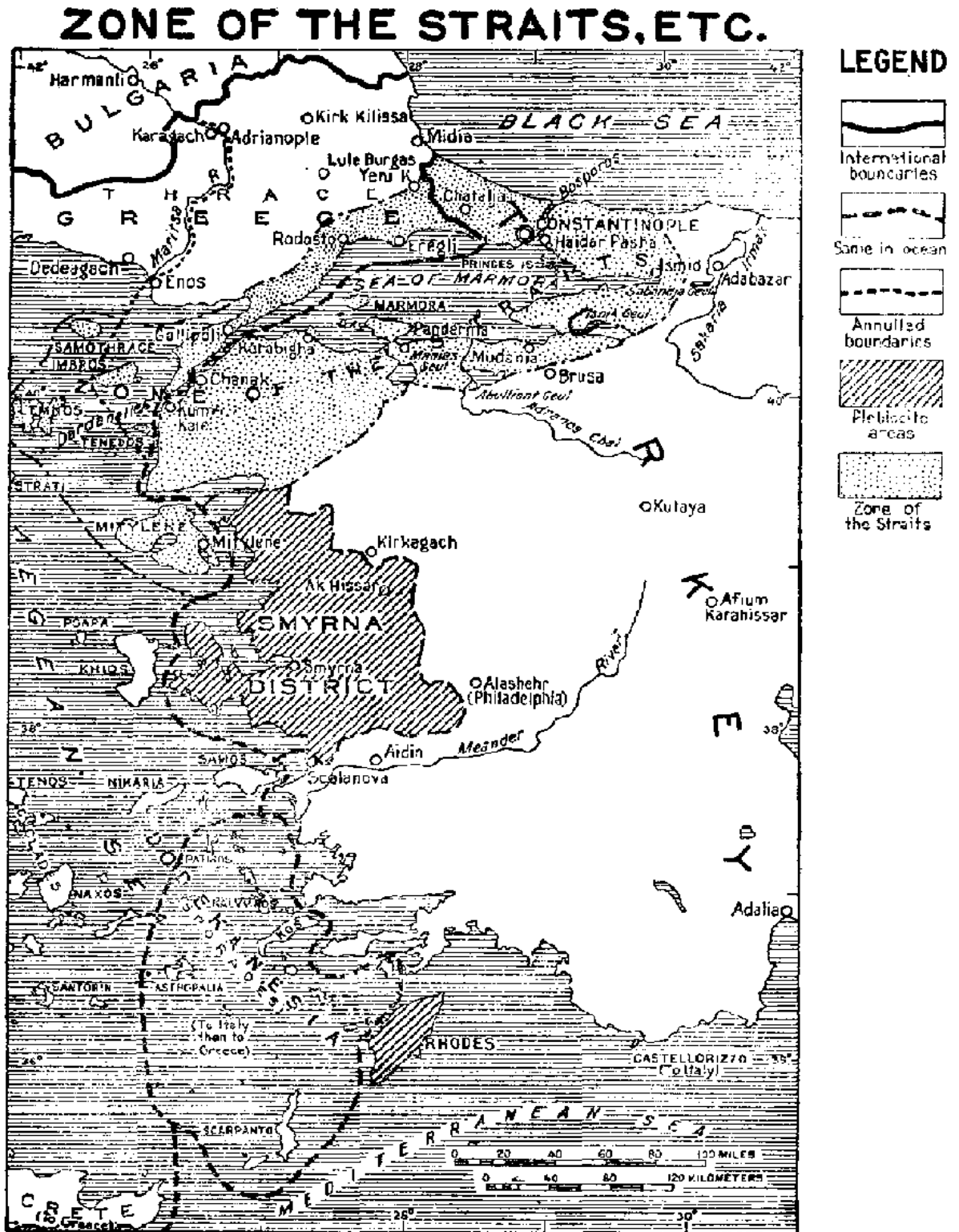

FIGURE 12

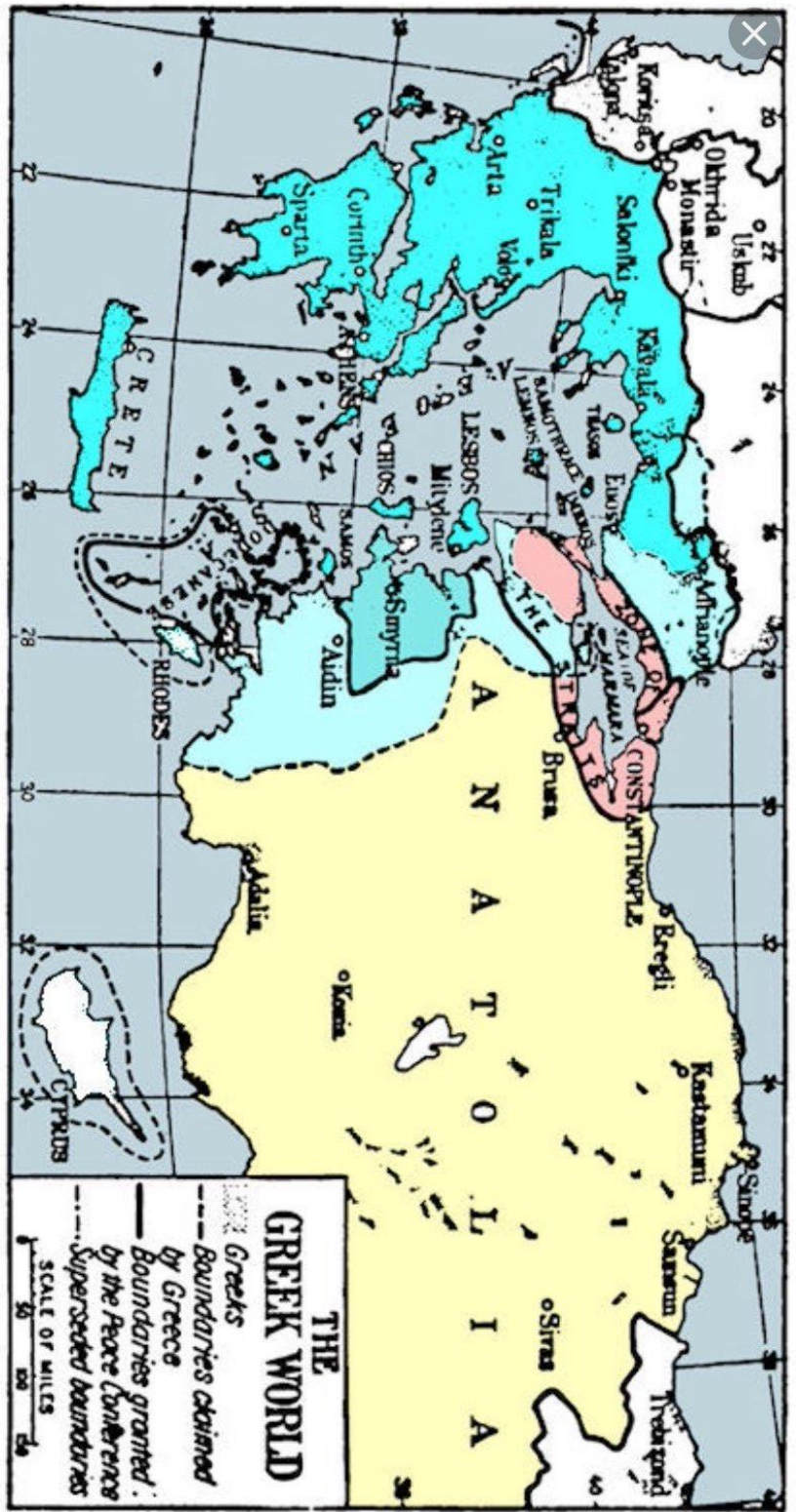
Compiled by
Col. Lawrence Martin

WESTERN TURKEY, ACCORDING TO THE TREATY OF SEVRES

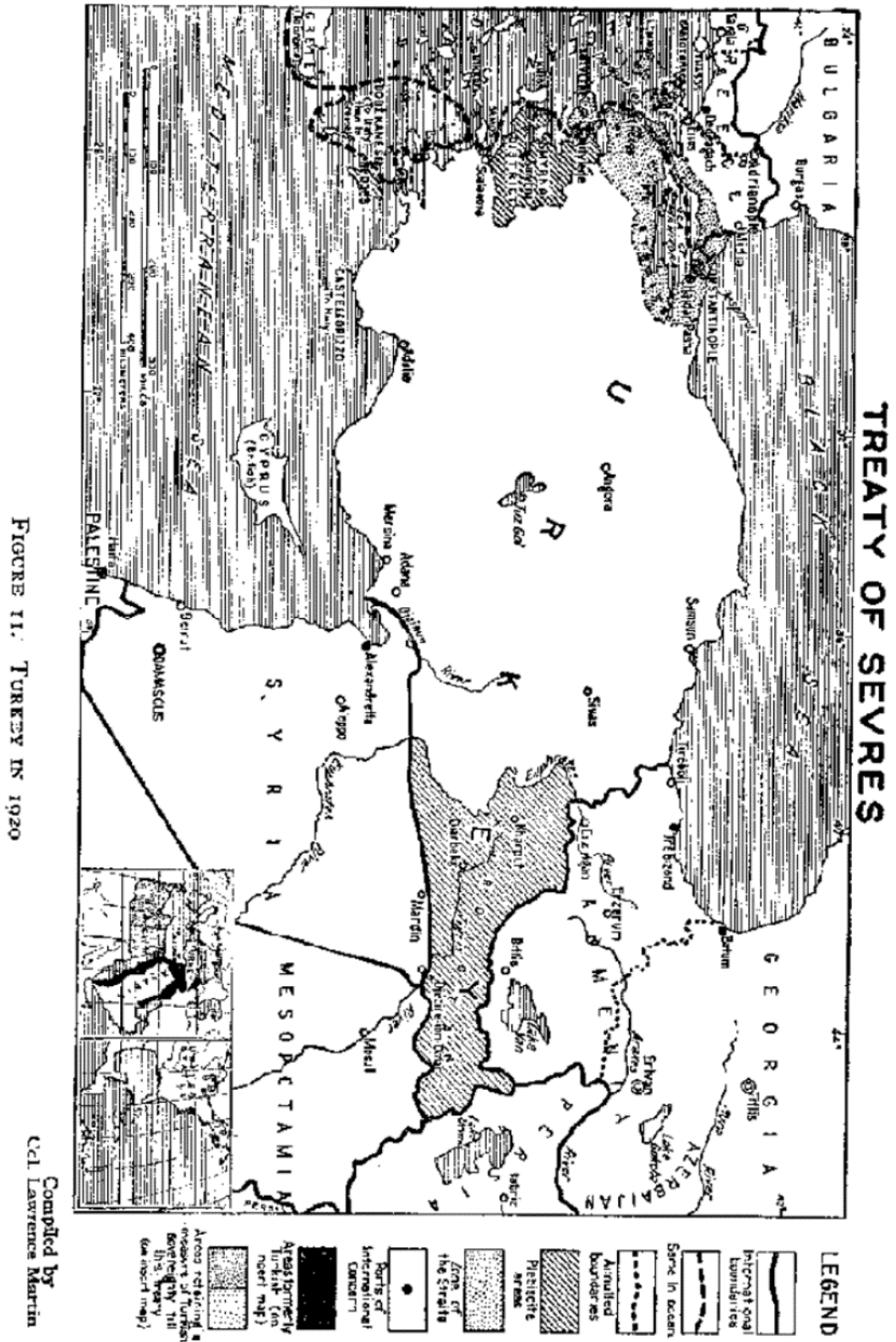
Zdroj: https://wwi.lib.byu.edu/images/2/23/Treaty_of_Sevres,_Zone_of_the_Straits.gif

Příloha č. 4 – Mapa znázorňující původní řecké nároky a jejich konečnou podobu v sèvreské smlouvě

The map embraces the whole field of Greek territorial claims. The Armenian boundary southwest of Trebizond is subject to modifications in detail. The cession of the Dodecanese to Greece by Italy (excepting Rhodes, which Italy retains) was by treaty between Italy and Greece, but with general Allied sanction. With "Boundaries granted by the Peace Conference" in the legend are grouped present *de facto* boundaries such as the Albanian-Greek and Serbo-Greek boundaries.

Zdroj: <https://twitter.com/ArcGreek/status/1071480299706560512/photo/1>

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Sèvres#/media/File:WholeRegionSevres.gif

Příloha č. 6 – Turecko v době podepsání smlouvy ze Sèvres

TURKEY ACCORDING TO THE TREATY OF SEVRES: 10.08.1920

Zdroj: <http://www.conflicts.rem33.com/images/Armenia/sevres.htm>

Příloha č. 7 – Hranice mezi Tureckem a Arménií podle Woodrowa Wilsona

Zdroj: <https://www.wdl.org/en/item/47/>

Příloha č. 8 – Arménie podle Woodrowa Wilsona

Zdroj: https://military.wikia.org/wiki/Treaty_of_Sèvres?file=ArmeniaSevres.gif

9. Resumé

The post-war future negotiations about the Ottoman Empire initiated between the representatives of Great Britain and the Ottoman Empire, when the truce in the city Mudros was signed the 30th October. It all started a process that should solve co-called Eastern question and separate the areas in Ottoman Empire that ceased to exist.

The requirements from individual participants started to be debated during the Paris Peace Conference in January, 1919. Other negotiations took part in London and in Italian San Remo in April, 1920. During these conferences, individual participants had a chance to express their requirements, which they wanted to reflect into the Peace Treaty. Great Britain, France, Greece, Italy and United states were between the most important participants, and then also the delegations of individual nations that have been dreaming about independence as Armenians, Arabs or Jews had.

The initial demands often coalesced with each other and became compromises by ridding each other, but they often meant the rise in tensions in the area. Great Britain tried to ensure the security of travel to India, to gain oil sites and reduce the influence of Turks and Russians and their territories by creating a bumper belt formed from Armenia and Kurdistan. France has required for the utmost integrity of the Ottoman Empire to be maintained to secure its investments. She also demanded her claims to the Syria region, Palestine and Kilikie that followed from war treaties. Thus like France, Italy relied on war treaties to demand its war spoils consisting of islands in the Mediterranean, Dalmatia and the Adalie region of Anatolia. Greece, which later joined the war, took advantage of the renown of its prime minister – Venizelos, who was greatly supported by British officials. Greeks placed demands on the former territories of the Ottoman Empire located in Europe, island in the Mediterranean including Cyprus and the Smyrna region, located in the West of Anatolia. The United States of America, represented by Woodrow Wilson, has become the protector of minorities and their goals to create nation

states.

His visions of a new European order have been summed up on 14 points. Representatives of the nationalities that inhabit territories separate from the Ottoman Empire have also made their claims. Armenians, Arabs and Jews alike wished to build their nation states that would be recognized in the international system. During the conferences, which ran from January 1919 until April 1920, the initial claims were adapted to match the common consensus. This resulted in the signing of a contract from the Sèvres on August 10, 1920.

The Treaty of Sèvres is dealing with peace conditions between the Allies and Turkey. In addition to the division of the Ottoman Empire's territory, the treaty decides on the protection of minorities, military restrictions, economic and financial conditions, ports and commercial means of transport. Under the treaty, there should be provisions for a neutral region of the Straits, the expansion of Armenia, the creation of Kurdistan, the kingdom of Hijaz and the mandate territories of Syria, Mesopotamia and Palestine, under the administration of states designated by the League of Nations. Greek claims to Smyrna and areas located in the European part of the former Ottoman Empire have also been defined. Despite all the war treaties guaranteeing Italy's gains in the Mediterranean and Anatolia, the Italians failed diplomatically to fight their war spoils and were awarded only a few islands in the south of the Aegean. Military restrictions involved the Army, Navy and Air Force. The number of troops was limited to 50,700 men, and consisted of gendarmes - 35,000, support regiments - 15,000, and the sultan's bodyguard - 700. The Navy, under contract, consisted of 7 war shallots and 6 torpedo boats used to protect coastal waters. The rest of the ships had to be handed over by Turkey to the Allies. The Air Force has been shut down altogether. Turkey has pledged to bring to justice the perpetrators of the massacres that took place during the war. There were also provisions by the Finance Commission, which took over the governance of Turkey's finances and budget. Allies in the treaty renewed a surrender regime that gave them commercial advantages. It was already clear to most players at the time of the signing of the Treaty of Sèvres that the

application of that treaty would be highly problematic if the Allies did not deal with the threat of Mustafa Kemal Atatürk and his national movement. Domestic support for advancement in the Middle East collapsed among individual powers at the end of 1920. The result of this phenomenon was also the loss of Greek Prime Minister Venizelos in the November 1920 election against the Royalists there, and the placing of the unrecognized King Constantine on the throne. The belief that the Greeks could defeat the Nationalists' troops diminished as did cooperation between the powers themselves. So, it was clear in early 1921 that there must be at least minimal treaty changes. That is why representatives of the various participating powers met at a conference in London in February 1921 to lead to the revision of the peace treaty. All the proposals were taken off the table by representatives of the Kemalists and Greeks. After that experience, France and Italy struck separate agreements with Ankara and withdrew from the occupied territory. This allowed Kemal to focus only on the conflict with the Greeks. The decisive battle turned out to be the one on the Sakarya River from August 1921. Here Kemal was able to stop the advance of Greek troops. From there, he pushed them in an offensive that took place in August 1922, all the way back to the beaches of western Anatolia and declared victory over the Greek army on September 18, 1922. After the victory in Anatolia, the Straits region, which was under the administration of allies, came under pressure. This pressure has resulted in the so-called The Chanack crisis of October 1922. To sit at the negotiating table, Kemal needed Greeks to withdraw from the occupied territories neighbouring the Constantinople region as well. The truce from Mudanya was signed on October 11, 1922, demanding the withdrawal of Greek troops from Thrace, which would gradually come under the administration of Turkey. A month after the ceasefire was signed, representatives of the powers met to draw up a new treaty that fits the ideas of a new balance of power.

The Treaty of Sèvres envisaged the creation of separate states of Armenia and Kurdistan and established a mandate territory over Arab areas under the administration of the UK and France, or the creation of a neutral Strait region.

Greece's gains, which took on areas located in eastern Thrace, Aegean islands and the town of Smyrna, located on the west bank of Anatolia, eventually became the biggest problem. But it was unable to defend those gains against the national movement of Kemal Ataturk. Armenia had to discount the initial requirements for the creation of Great Armenia to the smaller but realistic option provided for in the contract. President Woodrow Wilson, with the help of an arbitration committee, set the boundaries between Armenia and Turkey. But their approval came only when the territories originally awarded to Armenia were again under Turkey's rule. The fate of the Kurdish state was very similar to that of Armenia. After a brief rejoicing in potential autonomy, the Turks took them again. Greek profits were under the greatest pressure. Their armies were the only ones fully facing the troops of the nationalists who were trying to force them out of Anatolia. But Greece was not enough to pressure Ankara's troops and lost its profits. Great Britain and France have come to the mandate administrations entrusted to them by the Society of Nations. Ultimately, the fate of the Straits and Constantinople remained in the hands of League of Nations.